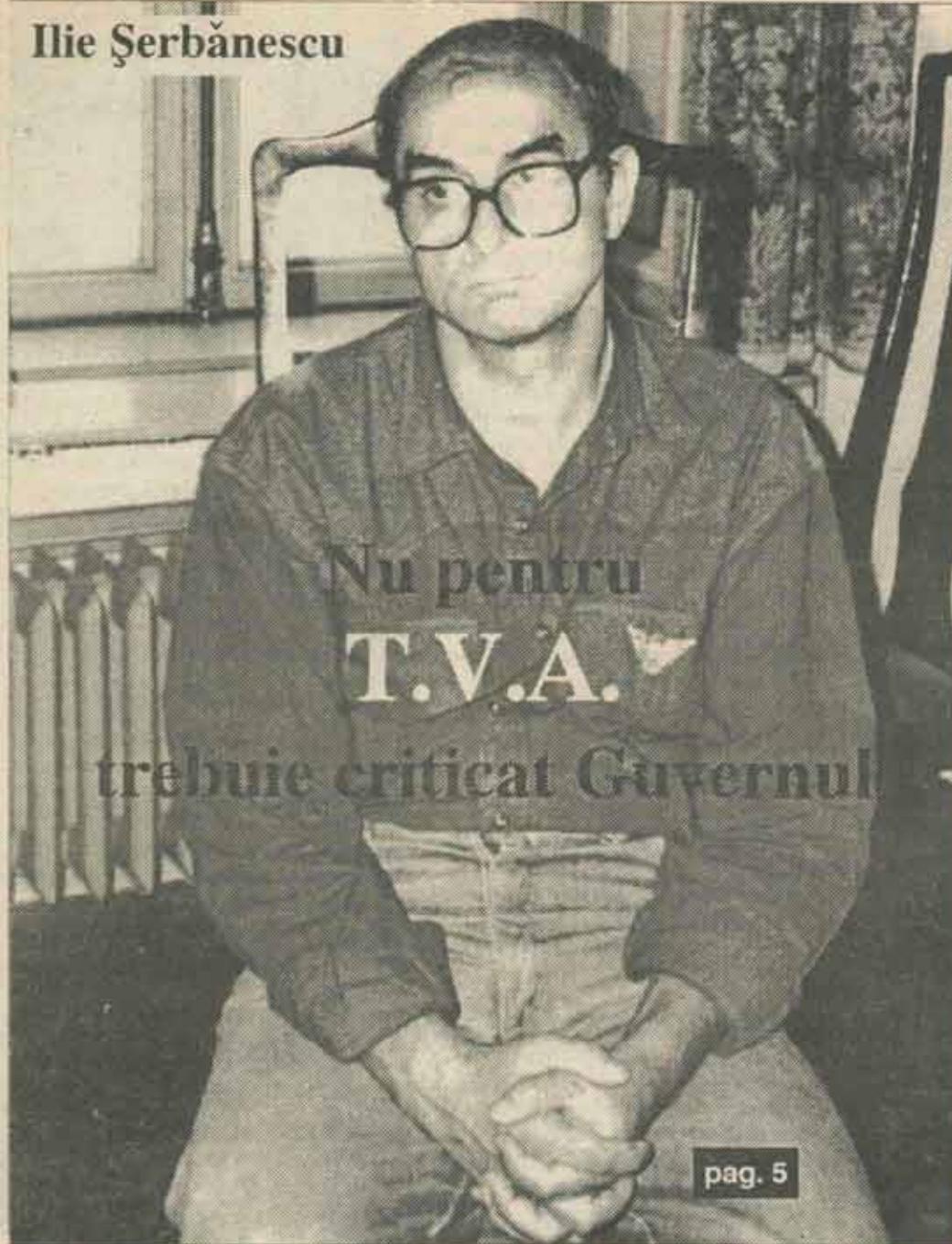

Ilie Șerbănescu

Nu pentru
T.V.A.
trebuie criticat Guvernul

pag. 5

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL IV • NR. 25 (177) • 1-7 iulie 1993 • 16 pagini • 60 lei

La Conferința
Mondială
pentru
Drepturile
Omului de la
Viena, Ion
Ilieșcu nu a
socotit
OPORTUN
să amintească
despre soarta
deținuților
români de la
Tiraspol

Relatare
despre
Conferință în
pag. 8-9-10

Interviu cu
**KEMAL
KURSPAHIĆ**,
redactor-șef
al ziarului

pag. 13

OSLOBODENJE
THE INDEPENDENT BOSNIA HERZEGOVINA'S DAILY

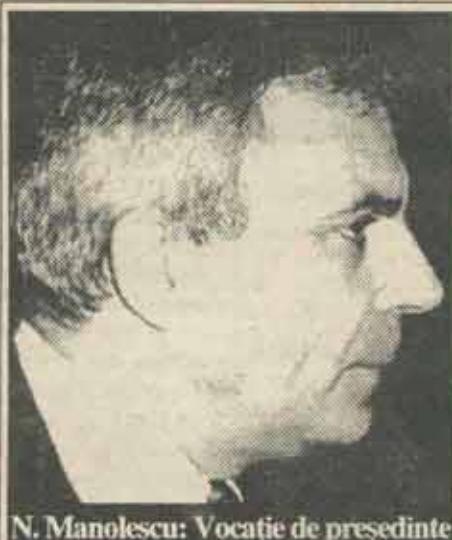
GABRIELA ADAMEȘTEANU

Un duet al dezinformării

La urma urmei, nu prezența lui Iosif Constantin Drăgan la TV, pe programul I, la o oră de vîrf, este lucrul cel mai scandalos ce s-a petrecut duminică, ci prezentarea sa favorabilă. (Ea se anunță și fi supralicitată data viitoare.) Oricât nu ne place să recunoaștem acest lucru, știind ce consecințe dezastrosoase va avea pentru realitatele României și imaginea ei în lume, Iosif Constantin Drăgan și-a asigurat în ultimii trei ani un perimetru în expansiune, în economia și managementul cultural românesc. În orașul revoluției, Renașterea bănățeană, ziarul celui care tutelează de două decenii extrema dreaptă securistă din România și publicațiile ei, este mai cunoscut decât Timișoara, cotidianul de opozitie, beneficiind și de o rețea de difuzare pusă la punct. Următorul teritoriu ochit este Iași (editură, post de radio etc.). Încolăcindu-se în jurul unor noduri strategice, "caracată" românească nu întâmpină obstacole, pentru că nu putem numi obstacol o presă independentă luptând din greu cu inflația și săracirea lectoratului, căreia Iosif Constantin Drăgan, tronind pe micul ecran, i-a aruncat calificarea globală de "gunoaie aduse de revoluție".

Sigur că în aceste condiții el ar putea trezi o inevitabilă curiozitate. Modul în care i-a fost instrumentată prezența la TV a reamintit că Estul spălă la această oră banii murdar ai polițiilor secrete; iar pentru o asemenea operațiune de spălare a reputației nu cred că putea fi ales cineva mai potrivit decât Emanoil Valeriu. Cu insinuările joase și cu privirile sale furișe, cu falsele întrebări "incomode", care țes pînza translucidă a dezinformării, el ne-a readus imediat în minte emisiunile menite să nege existența abuzului psihiatric în România ceaușistă și să reabilitize medicii care colaborau cu Securitatea (Gorgos & comp.). Emisiuni care au lăsat o tristă amintire prin felul în care au profanat, deopotrivă, deontologia jurnalistului și a medicului.

Dar în ce mod mai poate fi spălată reputația lui Iosif Constantin Drăgan, care, în studiile consacrate KGB-ului și polițiilor secrete din Est, este deja

N. Manolescu: Vocație de președinte

Înfrînt în
PAC,
Grupul
civic-liberal
a fuzionat
în Cameră
cu
PL'93

pag. 7

S. Tănase: Vocație de disident

un nume de referință pentru spațiul românesc? Iau primul exemplu la îndemnă, o carte aflată pe piață la această oră, KGB în Franța de Thierry Wolton (capitolul "Falsul și utilizarea falsului. Dezinformarea"), apărută în 1986, la editura Grasset, și voi da doar cîteva citate:

"Serviciile românești de dezinformare au preferat totdeauna să acioneze prin intermediul jurnalelor de extremă dreaptă. În aceste medii, agenții Bucureștiului se simt în largul lor. (...) Am văzut deja cum manipula KGB cea mai mare parte a grupurilor neo-naziste europene. La un nivel mai mic, Securitatea a reușit să infiltreze organizații și reviste de extremă dreaptă occidentale. (...)

Un om pare să joace în toate aceste afaceri un anumit rol: Constantin Drăgan. Fost membru al Gărzii de Fier, el întreține relații excelente cu autoritățile comuniste de la București, unde merge des, și cu Ceaușescu personal. (...) Proprietar al unei edituri (Nagard), editor al unui «Bulletin européen», Constantin Drăgan se vrea un fervent militant al unității europene, dincolo de cortina de fier. În 1967 a creat Fundația europeană Drăgan, cu sediul la Milano, în scopul de a promova un «Tratat de constituire a unei Comunități culturale europene», care a primit sprijinul mai multor personalități, între care și Edmond Giscard d'Estaing, tatăl fostului președinte. În consiliul de onoare al acestei Fundații, care îl servește de cauțune morală, și care regroupează oameni politici, ambasadori, universitari din multe țări, Olivier Giscard d'Estaing, fratele fostului președinte, figura în 1981 ca reprezentant al Franței. (...) Foarte bogat, Constantin Drăgan n-are probabil nevoie de subsurse de la București pentru a-și finanța direct întreprinderile care profită în orice caz de beneficiile comertului Est-Vest. (...) În operele publicate flătează sentimentul naționalist român, axat pe o «amenințare ungurească», așa cum îl vrea Ceaușescu.

Pentru a-și sprijini mai bine ideile, Drăgan a vrut, la alegerile din iunie '84, să devină parlamentar european pe o listă italiană. Dar a eşuat".

Nu-i ușor de înțeles ce se întimplă pe scena politică românească. De ce chiar în momentul în care se vorbește despre un guvern de uniune națională, un astfel de personaj apare la televizor citindu-l ca prim protector al său pe președintele Ion Iliescu.

Cu amăriaciu în susțin, am citit în "22" nr. 20 și 21/1993, scrisorile d-lor Mihai Tironceanu și Orlando Balăș.

Spun cu amăriaciu, pentru că, o dată mai mult, realizez lipsa de grijă și de interes cu care este tratat tineretul nostru de cel ce face politică azi, în România.

Vă trimit alături un strigăt din inimă –, o scrisoare deschisă, adresată acestora.

Scrisoare deschisă adresată celor care fac "politică"

Am tot respectul și înțelegerea – în principiu – pentru idealul ecologiștilor. Sunt cu totul alături de ei cind se bat pentru salvarea arborilor, a balenelor și a tot ce este ființă animală sau vegetală pe pămînt.

Sărpele îndoelii mă mușcă însă, atunci, cind animalele sub masca ecologiei, fac politică.

Este foarte bine să existe adevărați ecologiști – de altfel, cred, că orice om de bun simț este ecologist – și este foarte bine să ne preocupe salvarea naturii, dar mă întreb de ce nimeni nu se preocupă de salvarea tineretului, viața pămîntului de mine!

Ce fac oamenii politici în țara noastră ca să protejeze tineretul, să-l ajute să crească drept și fărnic ca stejarii protejați de ecologiști?

Tineretul, viața țării de mine, care este – prin forță fizică – generos, usor influențabil, este ușor de recuperat de mișcările negurii și a extremismului.

În România, "puterea" a recurs la o abilă-naivă manevră propunându-l pe Michael Jackson, pentru premiul Nobel. Oamenii cu capul pe umeri au socotit manevra puerilă, dar tineretul –

fani lui M. Jackson – au fost ciștinți. Acesta fiind doar un exemplu minor.

În opoziție nimeni nu a întreprins nici o acțiune, pentru atragerea tineretului, pe calea reeducației morale, a cunoașterii adevăratelor valori ale neamului românesc, a adevăratei noastre istorii.

Este foarte frumos să admir florile, iepurașii și să ascultă cîntecele lui M. Jackson – propus pentru premiul Nobel –, dar unde este FAMILIA, PATRIA, CULTURA ???

Oamenii politici, indiferent de sensibilitate, ar trebui să nu uite că: "cine seamănă astăzi vînt, mîine va culege furtună".

După 45 de ani de spălare a creierului, oare nu mai avem memorie? Să fi spălată ploaia lacrimile lor, memoria unui întreg popor?

Să fie blestemăți cei ce pescuiesc în apele tulbură și ispitesc sufletele tineretului nostru. Să fie blestemăți cei ce își astupă cărarea spre adevăr cu buruieni! Cu ochii mari deschiși, să vedem primejdias!

Păcatele noastre de azi, copiii noștri, nu ni le vor ierta mîne!

După 45 de ani, am dărîmat statuile de gelatină. Ce punem în loc?? Să clădim tineri, învechită în armuri de dragoste și credință!

GEORGE PARJOL

Paris

Ceea ce vă scriu mai jos, nu se vrea să fie un articol, nu reflexii, nu o nouă analiză a lucrurilor din țară, ci niște gînduri care mi-au venit, citind articolul d-lui Adrian Marino parte a II-a.

Nu citesc de prea mult timp revista "22" dar am constatat efortul pe care-i

faceți pentru a vă ține pe centru, pentru a nu folosi un limbaj de scandal, ci unul al omului de pe stradă cu mult bun-simt, cu răbdare și cu nădejdea că în timp se vor găsi oameni cu soluții care să ne scoată din impasul în care ne găsim.

Toate articolele de analiză a influențelor care se mai resimt în susținutul nostru, venite din perioada '45-'89, sunt bune. Analizele situațiilor existente economice, financiare, politice, sociale (studienți, mineri, muncitori – cu un cuvînt sindicate) sunt bune.

Dar! Apare un dar! Dar toate se opresc aici...

Si acum iată ce vreau să vă spun.

Care a fost baza miracolului german după al doilea război mondial? A fost planul Marschal.

Care a fost baza miracolului japonez? Ajutorul american.

Care a fost baza miracolului sud-coreean? Ajutorul american.

De ce aveau interese deosebite?

Noi români putem astăzi aștepta să mai vină americani?

Cred că nu! N-au interese majore de nici un fel!

Ce ar fi de făcut? Ce ar trebui să facă Opoziția în situația aceasta?

Să aștepte ca electoratul să le dea puterea pe tavă? Nu!

V-aș sugera să încercăți o masă rotundă la dvs. la GDS cu toții cei ce declară că vor binele poporului (o să spuneti că v-ar trebui Sala Polivalentă). Dar aceia care au putere financiară.

Au nevoie de televiziune? Să-și facă. Să pună mînă de la mînă și să demonstreze poporului că-i vor binele punind umărul la relansarea economică.

Domnii politicieni ar trebui să stie că cine are puterea economică în mînă – are de fapt puterea.

Cât oameni cu putere financiară nu se găsesc în țară și peste hotare dintre români, care ar putea să ajute??

De ce nu se uită la statul Israel? Toți evreii din lume îi susțin și la început zeci de mii, apoi sute de mii, acum cîteva milioane în piept sutelor de milioane de mahomedani și nu le este frică.

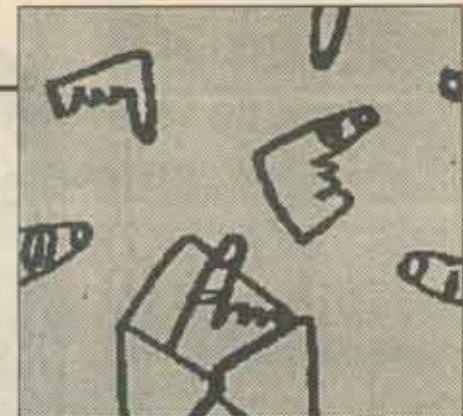
N-am fost prea coerent în cele scrise, dar cred că ideea mea poate fi înțeleasă. Dacă veți crede că merită o analiză a colectivului dvs. (și nu aruncă la cos) să vrea să știu și eu opinia "filosofică" a dumnealor.

Vă rog să-mi iertați scrisul, greselile ortografice și de exprimare.

Vă doresc tot binele de care aveți nevoie.

L LASCĂR

Iași

Am reluat articolele despre cazul L. Pintilie și m-am gîndit să vă scriu cîteva reflexii, cred eu, de ordin moral și spiritual, pe marginea lui. Nu știu de ce

dl. Pintilie este atât de afectat referitor la afirmațiile lui P. Goma, din moment ce domnia sa ne dezvăluie momente din viață în care a fost nevoie să accepte "curtea" pe care i-a făcut-o securitatea. Eu personal știu că dacă ai fost om integrul "jocul" lor s-a sfîrșit ca de un perete. Cinste lui. Dar mi se pare lipsită de morală afirmația că nu le-a acceptat avansurile din principii morale, ci doar din orgoliu. Că dumneavoastră i-ați zgîndărit puțin acel orgoliu prin niște afirmații cam ambiguë, este altă mîncare de pește. Probabil că admirîndu-l (eu de asemenea și mulți alții) pe dl. Pintilie și, mai probabil, respectîndu-l mai mult pe Paul Goma, atât încercat să împărtășească pe unul și pe celălalt. Atunci nu văd de ce dl. Pintilie se simte atât de ofensat!!

Putea să meargă la Paris să-l ia de gît pe dl. P. Goma sau să-i ceară satisfacție în orice alt mod, nu să facă atâtă Zarvă în presă, de nu mai știu bieții flămînzi de democrație ce să credă, sau de-a cui parte să se situeze. Sau mai trîntește și dl. Paler un articol, în care el însuși revoltat, nu spune nimic, ca de altfel în aproape toate lungile lui prelegeri. (...)

Dl. Goma nu a acceptat starea de lucruri actuală de la noi și a afirmat sus și tare că pe el nu-l împiedică nimic să-i injure în continuare și, să fîm drepti, prea puțin din extraordinara lui suferință morală și fizică din disidență a răzbit pînă în conștiințele democratilor de azi.

Cu ce inimă asist eu (și mulți alții) la o astfel de polemică (răbuñire de orgoliu) dacă știu că suferința și dreptatea e mereu îngropată, iar fără delegea și minciuna (actuală) este la loc de frunte?

FLORIN TURCU

Bla

Numai 450 lei

pe trimestru
costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru
PENSIONARI,
CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,

FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.

Cei interesați să rugăți să expedieze prin mandat poștal suma de 450 lei pe adresa:

Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București. Totodată, cei interesați să rugăți să trimîtă adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adeverințele pentru abonamentele cu jumătate de preț sunt valabile pentru un an de zile.

Abonamentele la jumătate de preț pentru aceste categorii de cititori sunt sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ÎN ESTUL EUROPEI.

Cei ce nu fac parte din categoriile amintite pot beneficia de reducere dacă contractează abonamente prin intermediul redacției, după cum urmează:
• reducere cu 24% (costul abonamentului este de 600 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu ridicare de la sediul (Calea Victoriei 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor; • reducere cu 10% (costul abonamentului este de 700 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu expediere prin poștă.

CITITORII DIN STRĂINATATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la **Banca Comercială Ion Tîriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12;** pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: **PENTRU REVISTA "22"**) sau trimînd un cec (**money order**) pe adresa: **Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.** Costul unui abonament pentru zona europeană este de **72 dolari** pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în once monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de **80 dolari** anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ, INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

Abonament
cu jumătate
de preț

Abonament cu
reducere 24%
(ridicat de la
redacție)

Abonament cu
reducere 10%
(expeditat
prin poștă)

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPARA DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 15, 16, 18, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 38, 41, 44, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi vor fi comercializate la prețul de 50 lei/ex. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei) precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei), "Alianța Civică" – "Forumul Democraților pentru ieșirea din criză" (40 lei).

Ne cerem scuze celor cărora, din lipsă de spațiu, nu li s-au publicat textele trimise la redacție. În limita posibilităților, vom încerca să răspundem personal. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

CUPON DE ABONAMENT

Numele
Prenumele
Ocupația
Adresa: Str. Nr.
Bl. Sc. Et. Ap. Cod postal
Oraș (sat, comună) Județ
Tara
Durata solicitată

Decupați cuponul și trimiteți-l pe adresa redacției: București, Calea Victoriei 120, însoțit de adeverințele sau taloanele corespunzătoare. Veți primi revista în momentul cînd banii expediati prin mandat poștal ajung în contul nr. 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.

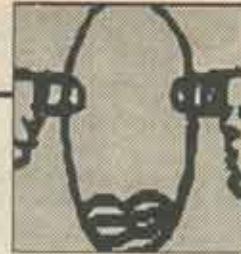
HORATIU PEPINE

FDSN – între reformă și unitate

FDSN a înțeles că nu poate rămâne la nivelul frazeologiei electorale. Asistăm de la o vreme la un fel de competiție ideologică în partid, care are ca scop o mai precisă definire a doctrinei și a mijloacelor de acțiune politică. Deocamdată e o simplă agitație de suprafață. Presiunea mediului politic mai larg, european, pretinde partidului să se inserie într-unul dintre curentele largi de gîndire, active în lumea contemporană, iar pe de altă parte zona de centru-stînga pe care și-o revendică pe plan intern are nevoie de o scoperire ideologică. S-a vorbit mereu în ultimul timp despre schimbul de scrisori declanșat de oferta d-lui Adrian Năstase, care și pregătește terenul pentru a deveni lider al partidului. În aceste scrisori găsim cîteva lucruri interesante. Lăsind la o parte opțiunea pentru social-democrație, observăm o preocupare pentru atenuarea adversităților personale, o depersonalizare a conflictelor – cum se exprimă semnatarul ultimei scrisori – care să permită în viitor încheierea unor alianțe de guvernare. Dacă legăm această preocupare și de intenția de a nu înțelege stînga și dreapta ca poziții politice irreducibile, atunci putem trage concluzia că FDSN își pregătește o platformă care să permită colaborarea cu Opoziția. Între FDSN și opțiunile politice ale președintelui Iliescu există mereu o coincidență. În același timp în care scrisorile ideologice ale unor lideri FDSN sunt lansate în partid, dar și către opinia publică, Președintele reia ideea unui pact politic mai larg, care să antreneze principalele forțe politice pe baza unui program minimal. Spuneam însă că vorba de o agitație de suprafață, deoarece partidul manifestă o inertie care ignoră prestigiul unor lideri și speculația de idei. E puțin timp de cînd afirmațiile senatorului FDSN Gheorghe Dumitrașcu au provocat o adevărată furtună parlamentară și su adîncit cenzura dintre stînga și dreapta. Președintele Camerei Deputaților, dl. Adrian Năstase, s-a străduit să marginalizeze opinia d-lui Dumitrașcu, dar n-a reușit decît să-și atragă o surdă antipatie din partea majorității. Afirmațiile senatorului Gheorghe Dumitrașcu nu au fost accidentale, ele exprimă o atitudine bine fixată, cu rădăcini în adversitățile apărute în prima parte a anului 1990. Concesiile pe care responsabilii FDSN au fost obligați să le facă pentru a permite continuarea dezbatelor asupra unui subiect vital, cum a fost controlul parlamentar asupra SRI, au fost percepute pe băncile din stînga ca un dictat inadmisibil al minorității. Ideologii partidului se străduiesc să iasă din această incurcătură, legitimând diferențele care se manifestă între compartiimente. În ultima scrisoare, bunăoară, se vorbește despre trei cercuri ale partidului cu grade diferite de inițiere.

Cercul mai larg rămîne inevitabil la nivelul sloganurilor electorale, cel mediu va dobîndi accesul la ideile politice ale partidului și, în fine, cercul ultim, al élitelor inițiate, va fi apt să ancoreze ideile politice în generalitatea unei filosofii. Aceasta ar permite FDSN să asimileze și să permită în cadrul partidului manifestările cele mai diverse. Luată în sine, imaginea unor trepte diferite de accesibilitate corespunde unei realități de necombătut, problema este însă aceea a armonizării comportamentelor. Dacă între sloganurile cele mai grosolană pe care le profesă ză masa largă a partidului și limbajul mai evoluat al cercului ultim de inițiată apar situații conflictuale, atunci ne putem întreba dacă unitatea partidului nu este amenințată. Si ultimele întîmplări ne-au demonstrat că amenințarea este reală. Am putut vedea cu totii că nu avem de-a face cu trepte diferite de manifestare ale aceleaiasă idei politice, ci cu mentalități opuse și ireductibile. Inițiativa modificării legii investițiilor străine a fost un veritabil test politic. Cercul restrinse ale partidului au încercat să promoveze amendamentul care permite vinzarea terenurilor către firmele cu participare străină, dar cercurile mai largi s-au impotrîvit cu îndărătnicie, obligînd elita să-și revizuiască poziția. Săptămîna trecută am putut vedea cu surpriză cum dl. Adrian Năstase și dl. Alexandru Albu, care au sprijinit activ amendamentul, au votat împotriva lui. Dl. Năstase s-a văzut în situația de a fi puternic contestat în masa largă a partidului și a făcut un pas strategic înăpoli. "Unitatea înainte de toate" a părut să fie cuvîntul de ordine. S-a dovedit astfel că imaginea diferitelor trepte de inițiere și de accesibilitate nu are valoare practică. Dacă FDSN va continua să credă în posibilitatea acestei ierarhizări, vom asista pur și simplu la un nou tip de demagogie și la o duplicitate cu care sănrem de pe acum obișnuită. Așa-numita élite a partidului va avea doar rolul de a crea o imagine convenabilă pentru relațiiile externe, dar care nu va îngela pe nimene în interior și nu va fi aptă să creeze deschiderile necesare unor colaborări cu Opoziția.

Mult mai eficiente par să fie alte preocupări ale partidului. Noua fuziune a FDSN cu Partidul Republican al d-lui Mănzatu exprimă intenția creării unui monopol politic, care să anuleze orice competiție în zona neacoperită de actuala opoziție parlamentară. Va urma probabil o fuziune cu Partidul Socialist Democratic, și n-ar fi exclus să vedem și altă migrație de mici partide către nucleul gravitațional al FDSN. În timp ce partidele din lăuntru Convenției Democrație se află în plină competiție, care încurajează sciziunile și regrupările, FDSN renunță la competiția din interior și tinde să-și largescă aria de cuprindere în afară. În ultima scrisoare, cu pretenție de manifest politic, vorbindu-se despre ideea politică, se consideră că aceasta este partea cea mai rezistentă a unui partid. E o aspirație, desigur, onestă. Ceea ce vedem însă e un nucleu greu, alcătuit dintr-o solidaritate de grup cu interesele cele mai conservatoare, peste care ideile politice înnoitoare alunecă fără să modifice nimic. Probabil că FDSN va trebui să aleagă între reformă și unitate.

TIA SERBĂNEȘCU

"Drăgan și Dracula"

După ce FSN și-a sporit inițialele prin prefixul PD, trecind la numerația cu cinci cifre, a venit rîndul FDSN să treacă la noua numerație politică. La Palatul Elisabeta s-a consumat, în consecință, nașterea unei asociații prin alipirea loturilor Partidului Republican la suprafața arabilă a FDSN, știut fiind că o politică intensivă are nevoie de spații largi. Încă nu se știe la cite inițiale se va ridica afarea și nici care e comisionul de fusionare. Din partea partidului de așa-zisă guvernare documentele au fost semnate de dl. Oliviu Gherman, iar din partea fost adversă în campania electorală de dl. Ion Mănzatu, care și-a regăsit deprinderea deplasării spre centrul prin stînga. Dl. Gherman a simțit nevoie să precizeze natura actului politic săvîrșit: "Nu este vorba de nici o altă speculație" în afara fuziunii propriu-zise. Ca martor la fuziunea civilă a figurat dl. Ion Solcanu. În timp ce dl. Adrian Năstase a fost citat în lipsă de dl. Ion Mănzatu, fericitul posesor al unor acțiuni FDSN rezultate în urma tragerii la sorti cu "personalitățile de excepție" ale acestui partid. Dl. Mănzatu a apreciat că aduce ca zestre un partid bine reprezentat în teritoriul și o parte din inițiale în schimbul admiterii în această "grupare de elită care i-a întins mîna". Întrucît nu mai are importanță cine pe cine a petiții, ci doar rezultatul, să mai notăm că trăgătorii de elită ai FDSN și-au mai fixat o țintă, tot pe partea stîngă, și anume partidul socialist al lui Cornel Nica, posesor și el al unor inițiale bune pentru monogramă. Cum a ajuns dl. Mănzatu să joace alternativ și pe stînga și pe dreapta nu e cauză să ne mai întrebăm. Probabil că e vorba de o reconciliere cu situația. Avînd în vedere ofensiva atacanților de centru și centru-stînga și defensiva aproape totală a Opoziției, supusă, din contra, unor ciudate procese de partaj, partidele și personajele fără prezent și fără viitor, ci doar cu trecut, s-au orientat acolo unde dacă nu curge cu prestigiul, pică măcar funcții. Adrian Păunescu a plecat iarăși la Strasbourg spre a grăbi admiterea României în ceea ce – în gazetele sale actualmente reținute la garderobă pînă și achită consumația – numea, nu de mult, "tanti Europa". Iar în Rusia delegația industriașilor români a fost condusă de unul din frații Păunescu. Cam în același timp, aici, în tanti România, pată de culoare neagră care mai lipsea la fresca națională a fost pusă duminică seara la TV. Pată era chiar Iosif Constantin Drăgan, o prezență nelipsită în bibliografiile internaționale pe tema foștilor legionari recuperăți în filiere de sprijin pentru liderii comuniști. Într-o dimineață așezată după-amiază sub semnul lui Dracula și seara sub semnul serviciilor secrete evocate într-un film artistic, noaptea nu putea sfîrși decît cu Drăgan-Valeriu. Mare-i puterea lui Dracula! I.C. Drăgan a făcut risipă de rîciuri vesele bine întreținute de picăturile de valeriană ale omului de serviciu pe ecran, punind toate acuzațiile din presa internă și internațională pe seama "invidiei pur românești". Cei doi au ajuns rapid la concluzia că tot ce s-a scris despre I.C. Drăgan reprezintă răbufniri ale unor oameni care "nu pot să priceapă tainele succesiului". Cum presa nu s-a referit niciodată la avere sa, ci la trecutul său politic (apartenența la Garda de Fier și sprijinirea dictaturii ceaușiste), reducerea acestor acuzații (soldate cu procese în Italia) la un simplu și banal exercițiu de invidie reprezintă una din metodele clasice ale profesionistilor minciunii. Firește că I.C. Drăgan s-a dedat apoi la naționalism – tradus repede și el în sfînta iubire de țară – și s-a văzut de soarta-i crudă care l-a ținut departe de ea ani și ani în șir pînă cînd, în fine, norocul i-a suris. Norocul era chiar dl. Ion Iliescu, pe care l-a cunoscut la Palma de Mallorca prin 1970 – adică pe la începuturile disidenței sale. Prin "acest om cult și intelligent", I.C. Drăgan a intrat în grădile oficialităților române, ajungind, uite-asa, mai pe la un restaurant ("neapărat lîngă Columna lui Traian"), mai pe la un hotel, drept la Ceaușescu, pe care l-a slujit cînd cu marketing, cînd "cu multe parale". Și l-ar mai fi slujit și pînă-n revoluție dacă, prin nu se mai știe ce capriciu, "doamna" nu l-ar fi avut ca "sarea-n ochi". Dar întîmpărirea, care slujește întotdeauna îndrăznea retelelor bine organizate, a făcut ca I.C. Drăgan să redevină sarea-n bucatele românești. Tocmai dl. Ion Iliescu, pe care și deschise I.C. Drăgan ochii la Palma de Mallorca, avea să ocupe, după palma la revoluție, locul lui Ceaușescu. Așa incit acum I.C. Drăgan își vede iubirea fată de regim pe deplin împărtășită: are ziare, are editură, universitate, post de radio, are tupeu și, bineînțeles, are acces la TV. Cînd despre acuzațiile din presă, I.C. Drăgan le-a mai expediat o dată în neant printre întrebare disprețitor-amuzată: "Ei, ce valoare are presa?", după care a citat printre acuzații pe un oarecare "Pavel Efremovici, Paul Guma, sau Paul Goma". Această glumă cam nazistă l-a amuzat copios pe E. Valeriu și a reușit, într-o secundă, să ridice întreaga abjectie a emisiunii la dimensiuni diabolice. Va să zică astă intîlege dl. Iliescu și Televiziunea română prin "reconcilierea națională". Să-l vedem după trei ani de la revoluția anticomunistă pe Paul Goma batjocorit pe micul ecran de Iosif Constantin Drăgan în duet cu Emanoil Valeriu! Trebuie să vedem și pe asta! Tinut pînă acum în culise, Iosif C. Drăgan a fost scos în public în chip de prieten oficial al președintelui Iliescu. Această oficializare a legăturilor datînd din 1970 poate însemna sfîrșitul tuturor iluziilor. Dacă am ajuns să vedem persoane dubioase ca Drăgan prezentate ca Ingeri binefăcători și oameni ca Paul Goma ridiculizați de Drăgan și Valeriu, înseamnă că nu mai există nici un criteriu și nici un Dumnezeu. Sîntem în zodia lui Dracula.

Georg Scholz: "Industriaș", 1920

DANIEL VIGHI

Creștinismul și democrația

În lumea contemporană libertatea individualului nu poate fi tratată diferențiat și nici limitată în funcție de apartenența la diferitele comunități rasiale, etnice, confesionale sau sociale. Din această perspectivă unul dintre marile cîstiguri ale revoluției din decembrie 1989, încă prea puțin analizat, este practicarea în libertate a credințelor religioase. O investigare atentă a problematicii acestora presupune, întîi de toate, stabilirea relației dintre valorile religiei creștine și valorile democrației moderne. Nu este, credem, întîmplător faptul că democrația contemporană s-a născut și s-a consolidat în Europa și în America de Nord și mai puțin în Asia, America de Sud sau Rusia. La întrebarea de ce s-a întîmplat așa și nu altfel, un posibil răspuns îl poate da și creștinismul. Încă de la începuturile sale hermeneutica creștină a generat diferențierii atitudinale care au născut, prin rîcoșeu intelectual, războiul, pogromuri și ruguri inchizitoriale. Adevărul credinței a fost mai întotdeauna apărat cu sabia și prea puțin prin dialogul tolerant presupus de porunca, și adevărul dificilă, a iubirii semenu lui. Cu toate acestea, convițuirea în diversitatea de opinii și credințe religioase se sfîrșit prin a obișnui omul european cu un adevăr simplu: străinul de neam sau de credință nu este necondiționat un dușman. Este adevărat că acest lucru s-a întîmplat anevoie, așa încît abia tîrziu, în pragul veacului nostru, s-a putut observa o diminuare considerabilă a tensiunilor etnice și religioase care și-au consumat potențialitatea agresivă în experiențele tragice ale celor două războaie mondiale.

Se mai poate observa și faptul că practica îndelungată a coabitării în diversitatea etnică și religioasă are tradiție pe pămînt nord-american. Cetățeanul de rînd din acel continent este obișnuit să trăiască în diversitate și de aceea re-

simte naționalismul ca pe o potențială amenintare primejdiașă. Fiind într-o măsură atât de largă o societate compozită, lumea americană are o mentalitate preponderent minoritară. Secetele și toate denumînările creștine au avut rolul să obișnuiască oamenii atât cu valoarea enormă a unității creștine, cît și cu faptul că este posibil să trăim laolaltă chiar dacă ne raportăm altfel la divinitate. Putem crede că pluralismul lumii actuale s-a născut în chiar istoria frâmintată a creștinismului european. Este evident, pe de altă parte, că din punctul de vedere al istoriei bisericii universale creștine, această fărâmătare sectoră generează o slăbire a credinței și o îndepărțare de îndemnul evanghelic al turmei și al păstorului unic. Explicațiile menite să limpezească și să statueze teologic procesul acesta continuu schismatic nu ne sint la îndemnă, așa că, în ce ne privește, ne vom mulțumi să constatăm că orice s-ar întîmpla, unitatea viitoare a lumii creștine va fi probabil o unitate în diversitate. În acest punct ne întîlnim, tulburător, aș zice, cu una dintre posibilele definiții ale democrației: la fel ca și creștinismul, democrația este o unitate în diversitate. Nu altceva dorește să fie și viitoarea Europă: o diversitate unită. Pentru ca drumul acesta să fie posibil, intoleranța, izolaționismul și exclusivismul vor trebui să fie înlocuite cu expresiile lor antonimice.

Pe de altă parte însă, experiența iugoslavă ne arată un alt fapt îngrijorător: dialogul împreună cu toate dezideratele de mai sus pot fi simple decoruri mininoase dacă nu angajează cu ele și o modificare lăuntrică a celor care le practică. La urma urmei, totuși dictatorii își spun democrații. Liderii popoarelor din fostă Iugoslavie își dau mină degeaba atât vreme cît cei pe care ei pretind că-i reprezentă continuu să se urască cu prețul propriilor vieți. Războiul vecinilor noștri nu va fi blocat atât vreme cît nu se va reuși o deblocare a urii interetnice care îl alimentează. Lucrul acesta nu este

deLOC imposibil, dacă ne-am gîndi doar la performanța spectaculoasă a reconciliierii franco-germane cu o tradiție în intoleranță și războiul mult mai mare decît oricare altă tradiție de acest fel din Europa.

Tinînd cont de aceste constatări și revenind la realitățile politice de la noi, putem să ne întrebăm cît anume din viața creștină ortodoxă românească aduce în societatea noastră mai multă democrație și mai multă libertate.

Ne mai putem întreba cum anume ne desparte de trecutul totalitar creștinismul pe care-l propovăduiesc unii sau alții dintre cei care se vor un standard al dreptei credințe (bunăoară Marian Munteanu) cînd reiau vechi experiențe nefericite prin care ingerii au fost incinși cu chimir. Nu există în autenticitatea creștină biserici naționale, pentru că Domnul nu este nici al românilor și nici al ungurilor sau americanilor, tot așa cum credința

Carl Spitzweg: "Doi anahoreți", 1868 – detaliu

Răspunsul la această întrebare nu poate fi decît unul singur și total lipsit de echivoc: atâtă democrație promovează creștinismul la noi cîtă toleranță și cît dialog comunitar pretinde de la credințoșii săi. În fapt, dacă practicarea creștinismului generează intoleranță etnică și interconfesională, despărțirea noastră de totalitarism se dovedește a fi o iluzie în plus, cu atât mai periculoasă cît este învăluită într-o retorică diferită care motivează aceleași realități. Primejdia ar consta în faptul că, procedind așa, am perpetua nărvări vechi înveșmîntate altfel. Dacă creștinismul nu generează libertate, responsabilitate individuală și solidaritate umană, nu este creștinism autentic, ci doar o anexă dintr-un depozit de figuri retorice menite să prezinte aceeași Mânie comunista și atee, împodobită cu pălăria scoasă din naftalina național-creștinismului.

creștină nu este nici ungurească și nici românească sau nemțească. În același fel ne putem întreba cum anume vrem să fim alții, să ne schimbăm spiritual, atâtă vreme cît nu avem puțină (măcar) smernicie națională. Ne mîndrim cu lozinca des reluată a faptului că noi suntem creștini din veacurile apostolice ca și cind faptul acesta ar fi mai important decît analizarea felului în care practicăm astăzi credința strămoșească. În fond, polonezii, care nu sunt creștini dintru început, nu sunt cu nimic mai prejos în credință lor decât noi, ba aș zice că dimpotrivă. Ar mai trebui amintit capetelor infierbintate ale trufiei naționaliste că un sfînt este din pură înțimpare român, sau italian, sau caucasian pentru că un sfînt nu se nevoiește, cum se spune, pentru lumea aceasta și nici pentru ca foștii ierarhi de partid și de stat de ieri și de astăzi să se simtă, participând la canonizarea lor, puțin mai aproape de votul popular.

Nu se poate accepta, oricite cămăși de borangic ar impodiobi demonstrația, să credem că ar exista undeva pe față pămîntului vreo sfîntenie etnică. Aceasta este o împlinire individuală, este împlinirea identificării în singularitate a sufletului cu un model spiritual. Cind nu este așa ceva, sfîntenia se metamorfozează în creștinism național ferm care se poate "mîndri" astăzi cu cîteva împliniri remarcabile: astfel biserica națională sîrbă nu-i recunoaște pe români din Valea Timocului, biserica națională greacă nu-i recunoaște pe aromâni, în timp ce biserica națională rusă nu poate accepta existența bisericilor românilor basarabeni și bucovineni în fireasca jurisdicție a Patriarhiei române.

Am putea spune că toate acestea sunt rezultatele politiciei de felul aceleia care îl este dragă totalitarismului dintotdeauna. Acest creștinism al fraților noștri ortodocși s-a născut din credință dumnealor fermă că Domnul este al lor într-o măsură mult mai mare decît și-ar putea revendica acest lucru primitivismul valahilor care n-au fost buni niciodată decât să fie disprețuiți. Buni pentru a nu fi recunoscuți ca nație. Rămîne așadar să ne întrebăm dacă faptul că te-ai născut creștin și că apartii dreptei credințe ajunge și te poate absolvî de păcate. Îmi pare evident că nu se poate, mai ales că păcatul și sfîntenia nu au culoare națională, ele sunt chestiuni individuale și, fiind așa, sunt specifice atât democrației cît și creștinismului autentic pentru că amândouă s-au născut din responsabilitatea individuală și din liberă opțiune de conștiință.

conpet s.a.
OIL TRANSPORTING COMPANY

INDEPENDENȚEI # 7 2000 PLOIEȘTI ROMÂNIA
PHONE: +40 97 121226 TELEX: 19285 FAX: +47 97 1436451

THE MAIN ACTIVITY OF THE COMPANY IS TO SUPPLY WITH DOMESTIC, IMPORTED OR TOOL PROCESSING CRUDE OIL AND ITS DERIVED PRODUCTS (CONDENSATE & ETHANE) THE ROMANIAN REFINERIES, AND ALSO MAKE THE TRANSIT FOR SOME OF THE DANUBIAN COUNTRIES, BY PIPELINES.

SOCETATEA COMERCIALĂ
conpet s.a.

B-DUL INDEPENDENȚEI NR. 7 • 2000 PLOIEȘTI ROMÂNIA
TELEFON: 097/121226 ■ TELEX: 19285 • FAX: 097/146451

SOCETATEA ARE CA OBIECT DE ACTIVITATE APROVIZIONAREA PRIN CONDUCTE CU ȚIȚEI INDIGEN, DIN IMPORT SAU PROCESSING ȘI DERivate ALE ACESTUIA (GAZOLINĂ ȘI ETAN) A RAFINĂRIILOR DIN ȚARĂ, PRECUM ȘI TRANZITAREA DE ȚIȚEI PE DUNĂRE PENTRU ALTE ȚĂRI.

ILIE SERBĂNESCU

TVA – o mașinărie fiscală neutră politic și folositoare economic

În urma unei hotăriri a Guvernului, aprobată de Parlament, în România se trece de la 1 iulie 1993 la aplicarea taxei pe valoarea adăugată (TVA), sistem de impozitare indirectă (adică pe circulația mărfurilor) specific economiei de piață. Este o mașinărie bine pusă la punct și îndelung testată în țările vest-europene, neutră din punct de vedere fiscal și politic și deosebit de folositoare pe termen lung din punct de vedere economic, în cluda problemelor ce vor apărea la început. Pozițiile împotriva sau de rezistență ale unor forțe – din indifferent ce parte a spectrului politic – față de introducerea TVA au absurditatea contestării computerului de către cel obișnuit cu abacul. Sau poate învățați cu șmecherile favorabile îmbogațirii rapide pe care le permiteau abacul și laxitatea fiscală. În afara ridicării subvențiilor de preț, trecerea la aplicarea TVA este singura măsură adoptată pe linia reformei de către actualul guvern. Să-l criticăm pentru nenumăratele dovezi de blocare a reformei și nu pentru introducerea TVA!

Sistemul – element fundamental al reformei – va înlocui, printr-o cotă unică asupra a ceea ce se numește valoare adăugată, actualul impozit pe circulația mărfurilor (ICM) stabilit din birou, nu pe baza unor criterii obiective, și percepții nu numai în mai multe cote, ci și, în situația cazuri, de mai multe ori. Este necesar a sublinia foarte clar că TVA nu este un impozit suplimentar, ci un înlocuitor al ICM-ului aplicat pînă acum. Să miza este dublă: nu doar se așează pe alte temelii impozitarea, stabilindu-se o corelație firescă între impunerea fiscală și efortul de adăugare reală de valoare în fiecare verigă a lanțului activității economice, dar aplicarea presupune și adaptarea întregului sistem statistic și de evaluare economică.

Să vedem mai întîi ce se întimplă în practică în cazul impozitării asupra valorii adăugate.

Ce se întimplă în practică

Fiecare prestatore al unei activități economice (de producție sau de servicii) trebuie să verse către bugetul statului un impozit echivalent cu o cotă procentuală fixă și unică (18%) asupra vînzărilor efectuate. Totodată, are însă dreptul ca din sumele vîrsate să primească de la fisc restituiri corespunzătoare impozitelor pentru cumpărările făcute. Cu alte cuvinte, impunerea fiscală efectivă se exercită numai asupra diferenței dintre valoarea ieșirilor și valoarea intrărilor, adică asupra valorii adăugate de prestatorele de activitate economică.

Sistemul taxei pe valoarea adăugată exclude deci de la impozitare tot ceea ce, venind din amontele unui act economic – respectiv materii prime, energie, materiale, echipamente, subansamblu –, nu reprezintă expresia acestui act. Pentru a se înțelege mai concret: într-o activitate de montaj, de pildă, se impozitează doar valoarea adăugată prin asamblarea în sine, dar nimic din valoarea produselor, oricăt de complexe ar fi, care au intrat la montaj. În acest fel, se elimină dubla sau multiplă impunere, de atâtea ori întîlnită și incriminată în cazul actualului impozit pe circulația mărfurilor (ICM). Totodată, se instituie o bază obiectivă de impozitare pe circulația mărfurilor, care este valoarea adăugată în fiecare verigă a lanțului activității economice. Analizând economic ceea ce în practică reprezintă diferența valorică dintre ieșiri și intrări se poate constata că este vorba, de fapt, de cheltuielile cu salariai, de profituri, precum și de amortizări, respectiv acele cote prin care se recuperă în costuri valoarea echipamentelor productive, adică mașini și utilaje ce se folosesc în mai multe cicluri de producție astfel încât cheltuieliile pentru achiziționarea lor nu pot fi

transferate dintr-o dată asupra produselor realizate, ci numai treptat, în transe valorice.

Caracterul obiectiv al bazei de impozitare este asigurat de unicitatea cotei de impunere pentru indifferent ce fel de activitate economică, fiind vorba de fapt de un tratament egal în fața aceleiași imprejurări: intrarea în circulația mărfurilor. TVA este astfel un impozit corect. Aceeași afirmație se poate face și din punctul de vedere al faptului că elimină multiplele impunerii, TVA respectând, spre deosebire de impozitele cumulative sau în cascădă de tip ICM, principiul fundamental al neutralității fiscale. Căci ICM-ul permitea impozitarea unui produs conținând componente deja impozitate; cu cît un produs era mai complex cu atât impozitarea sa în cascădă era mai împovărtătoare.

Scuturile și cota zero

Pentru promovarea însă a unor obiective de ordin social-politic-cultural statul scutește unele produse esențiale

(pînă, medicamente) sau unele activități (de ocrotire a sănătății, de creație etc.) de taxă pe valoarea adăugată. Îar pentru obiectivul economic fundamental al promovării exportului, ca în toate celelalte țări care aplică sistemul, și în România cota de impozitare pentru activitățile de producție și comercializare legate de livrări de mărfuri și servicii în exterior urmărează să fie considerată zero, ceea ce îi dă prestatorului un dublu avantaj: nu plătește taxă pe valoarea adăugată pentru activitățile depuse în acest scop, avind însă, totodată, drept la restituiri obișnuite de impozit pentru achizițiile făcute în contul unor activități impozabile. În schimb, orice produs sau serviciu importat este impozitat cu TVA, pentru a se respecta principiul neutralității fiscale prin acordarea unui același tratament cu produsele de proveniență internă.

Acestea sunt reglementările, să vedem acum semnificația.

Evident, taxa pe valoarea adăugată nu poate înlocui mecanismul concurențial (legat în esență de existența unor structuri private de producție și comercializare) în promovarea unei activități economice eficiente, în stimularea producției și în asigurarea unor prețuri rezonabile. Dar contribuția ei în toate aceste direcții nu este deloc neglijabilă, în unele privințe fiind chiar deosebit de importantă.

Agentii economici se controlă între ei

În primul rînd, taxa pe valoarea adăugată realizează un echilibru între interese și constringeri în plata impozitelor pe circulația mărfurilor. A face cît mai multe vînzări, dar a declară cît mai puține este în cazul taxei pe valoarea adăugată aproape imposibil, poate cu excepția comercianților detailiști, asupra căroru nu întimplător se institue un control direct – între altele ca se de marcat fiind obligatorii – pentru protejarea fiscului și consumatorilor. Căci, în rest, ceea ce reprezintă vînzări pentru oricare dintre prestatori de activități de producție sau comercializare constituie cumpărări pentru altul din aval. Or, în calitate de cumpărător, orice agent economic este interesat de a declara cît mai multe cumpărări (chiar peste cele efectiv făcute dacă s-ar putea) – tocmai pentru a beneficia de deducerile de impozite prevăzute, potrivit sistemului amintit de restituiri. În lanțul către consumatorul final, TVA instituie un soi de control reciproc între agentii economici și reprezentă astfel un factor de constrință în calea evaziunilor fiscale și aberațiilor de preț.

În al doilea rînd, prin deducerea de impozite pentru cumpărări, TVA este un element cu multiple influențe economice pozitive. Se oprește, pe de o parte, declararea de vînzări fictive sau la prețuri artificiale de către furnizorii și, prin incidentă, în general. Ceea ce, privind la nivelul întregului lanț al activității economice, constituie un factor important în practicarea unor prețuri reale.

Investițiile și deducerile fiscale

Pe de altă parte, deducerea respectivă de taxă încurajează cumpărările și – întrucât acestea nu pot constitui un scop în sine în ce privește de pildă materii prime, căci s-ar încărca inutil consumurile materiale și costurile în dauna profiturilor – stimulată să, de fapt, achizițiile de bunuri pentru investiții, de tehnologii și echipamente. Bunu de investiție este cel mai util produs cu care se poate profita de pe urma dreptului de deducere fiscală la cumpărări. Aceasta înseamnă promovarea producției, a creșterii economice. O contribuție directă la stimularea producției aduce TVA prin scurtarea ciclului economic (pregătire-fabricație-vînzare), căci doar cu ocazia vînzărilor se beneficiază de deducerile de impozite la cumpărări. De TVA se pot teme doar cei ce produc pe stoc, nu pentru nevoile pieței – evident existență numai în sistemul proprietății de stat.

Împotriva ratei sălbatică a profitului

Cota procentuală de impozitare fiind fixă, este clar că masa impozitului va fi cu atât mai ridicată cu cît va fi mai mare valoarea efectiv adăugată. Dar,

logic, în acest caz și ceea ce rămîne la dispoziția agentului economic (productiv sau comercial) are o valoare absolută mai importantă.

Astfel, în al treilea rînd, TVA influențează în sens, să ar putea spune economic, comportamentul pe termen lung al producătorilor și comercianților, care să intre în fel fortă să conștientizeze treptat că, într-o economie normală, o masă substanțială de profit, necesară dezvoltării și expansiunii, se obține nu atât printr-o rată sălbatică a profitului (asociată doar penuriei și speculei), dar imposibilă în condițiile concurenței și ale satisfacerii cerințelor pieței), cît mai ales prin vînzări superioare în volum, adică printr-o activitate mai extinsă, care nu poate fi asigurată decât de o cerere susținută pe piață, adică de fapt la o ofertă de calitate corespunzătoare și la prețuri rezonabile. La asemenea prețuri, TVA contribuie nemijlocit și prin eliminarea impunerilor fiscale în cascădă (impozit la impozit).

Nu în ultimul rînd ar trebui menționat faptul că, prin toate cele arătate, folosirea taxei pe valoarea adăugată asigură o evidență statistică fidelă și cuprinzătoare asupra realităților economice, constituind un factor al transparenței și adevărului în economie.

Sistemul statistic joacă un rol important în promovarea unei economii eficiente, iar introducerea taxei pe valoarea adăugată presupune schimbarea întregului sistem de evaluare a activității economice și de comensurare statistică, abandonându-se concepția aprecierii rezultatelor economice prin prisma a ceea ce atât de vag se numește încă astăzi "producție", urmînd ca această apreciere să se facă prin prisma raportului dintre efortul depus și efectul economico-financiar obținut.

Disfuncțiile inerente începutului

Nu este greu de sesizat că aplicarea TVA presupune existența unei evidențe contabile extrem de riguroase și bine puse la punct, astfel încât mecanismul plată- restituiri să poată opera. Slaba computerizare în sistemul contabilității în România este clar un handicap, care se va adăuga greutăților inerente începutului, precum necorelări, disfuncționalități, evaziuni fiscale și, nu în ultimul rînd, un nou puseu al prețurilor ca reacție la încercarea agentilor economici (îndeosebi din activitățile cu ICM acum mai mic decât cota unică TVA) de a fixa prețuri mai înalte la livrările lor, astfel încât să se recupereze pe seama acestora impunerile fiscale. De altfel, efectul inflaționist inițial al TVA devine inevitabil din faptul că agentii economici vor aplica procentul TVA fără a exista la început certitudinea că vor elibera din calculul prețului fostul ICM inclus. Insuficiența condițiilor pentru întreprinderea pasului nu poate fi folosită ca argument decât de cei ce viziază stoparea reformei – căci totdeauna va fi un început cu aproape aceleași probleme.

Introducerea TVA este de altfel indispensabilă promovării economiei de piață. Într-un sistem încă neconcurrential cum este România, iar din punct de vedere al integrării în structurile Comunității Economice Europene reprezintă o cerință obligatorie și nu o opțiune ce poate fi lăsată sau nu. Mai important însă, avantajele certe pe termen lung ale TVA în direcția stimulării producției, practicării unor prețuri rezonabile, încurajării exporturilor, promovării investițiilor, favorizării serviciilor sociale și culturale, introducerii de adevăr și transparență în activitatea economică nu pot fi așezate în cumpăna cu nici una din dificultățile și problemele aplicării.

N.C. MUNTEANU

Pendulul de la Cotroceni

Ori de câte ori revin în țară, tot la două-trei luni, găsesc o mulțime de lucruri schimbate. Cele în bine se văd cu ochiul liber. Înutil să vorbim despre ele. Potopit de grijile și mizeriile tranziției, românul n-are ochi să le vadă. Schimbările în râu sunt arătate cu degetul de toată lumea, pentru că seacă la buzunar pe tot cetățeanul. Mai ales pe cel care cîștigă puțin și trăiește doar din leafă, adeseori mai mulți dintr-o singură leafă. Prețurile au crescut nebunește după liberalizare și după ridicarea subvențiilor, compensațiile și indexările evaporindu-se ca o picătură de apă pe o plătă încinsă. Introducerea taxei pe valoarea adăugată nu le va domoli ascensiunea. Guvernul e incapabil să juguleze inflația, încă și mai puțin să relanseze productia. Tot ce face e

nu să rămână producător. Tot ce face și să mențină în viață sectoare întregi din industrie care ori nu produc nimic, ori consumă mai mult decât produc. Încolo, Dumnezeu cu mila, ticăloșii sunt mai ticăloși, coruții și mai coruți, comuniștii tot mai comuniști. Adrian Păunescu e mai Vadim, Vadim mai Funar, Funar mai Dumitrașcu, Dumitrașcu e egal cu el însuși, nu-și mai începe în piele, oricum, iar Paul Everac e mai Everac ca oricând. Pină și Valeriu Emanuel l-a făcut un pas înainte. Acum se găduri și pe lingă Iosif Constantin Drăgan. Normal. Toți sunt ce-au fost și chiar mai mult decât atât. Aveau resurse indelung și temeinice exersate pe vremea celui mai iubit impuscat al poporului.

Însă toate schimbările, în bine sau în rău, pălesc pe lîngă spectaculoasa schimbare a d-lui Ion Iliescu. În bine! Nu glumesc! Fac această precizare deoarece dl. Ion Iliescu mă suspecțează că s-ar putea să nu-mi placă ochii domnului sale. Îl asigur că îmi plac și încă foarte mult.

Ca unul care am avut fericirea să particip la mai multe din conferințele sale de presă, două în ultimele două luni, ba am avut și cinstea să-i pun și întrebări care l-au cam iritat, cred că domnul Ion Iliescu s-a schimbat. Să chiar foarte mult pentru un soldat care n-a ieșit din cuvântul partidului, celăialt, chiar și cind a fost în dezacord cu el în mod vizibil. Mai an, cind li întrebai ce nu-i convenea, dl. Ion Iliescu părea un fir de plumb care cădea perpendicular pe gîndirea din lemn tovărășesc. Să acolo rămînea, nu-l mai mișcăni și cu buldozerul. Acum a început să oscileze, ceea ce deja e un progres, deosebi bate înspre gîndirea din lemn de trandafir. Sigur, oscilația nu înseamnă evoluție, pași fnainte, oscilațiile sunt mereu condiționate de plafonul de care e suspendat, plafon instelat cu stele roșii, pe care scrie "centralism democratic", "planificare centralizată", "cine nu-i cu noi e împotriva noastră" și.a.m.d. Dar, în lipsă de ceva mai bun, chiar și o pendularare a totuși o mișcare care trebuie salutată ca atare!

Faptul că dl. Ion Iliescu a susținut public și în mod repetat necesitatea liberalizării prețurilor, renunțarea la subvenții, introducerea taxei pe valoarea adăugată, cu toate tensiunile sociale și pierderile în plan politic pe care le antrenează astfel de măsuri nepopulare, e o transformare extraordinară pentru un om care a avut fericirea să studieze în Uniunea Sovietică. Și astăzi în timp ce un sfetnic de taină, de taină mare, persoană foarte importantă, socotește că liberalizarea prețurilor a fost o mare greșeală!

Dl. Ion Iliescu a cheltuit multă energie pentru a-și convinge du-mitrașii și văcarii din propriul partid, care nu-și vînd tara, de necesitatea adoptării amendamentului la legea investițiilor prin care să permită investitorilor străini să cumpere pâ-

mint în România. În recentul periplu european a plecat convins că a și reușit și a dat asigurări oamenilor de afaceri străini că adoptarea amendamentului e o chestiune de timp. N-a fost să fie așa, parlamentarii propriului partid au votat împotriva, aici prevalind interesele de partid în fața interesului național. Un eșec pasager, minimalizat de președinte, convins fiind că se va găsi o altă cale pentru a se da altfel de asigurări investitorilor străini, concesionarea, de pildă. Și, fără doar și poate, va și reuși să impună acest punct de vedere acelor dintre membrii partidului său care "nu-și vind țara".

Mai mult, în afacerea în care un pește mic și grecesc (Forum Maritime) a înghitit un pește mare românesc (Petromin), de care s-a degajat în ultima clipă, fără însă să se și dezică de ea, dl. Ion Iliescu a lansat o idee absolut uluitoare pentru stările de lucruri din România. Domnia sa a afirmat (textul): "Sunt experiențe în care active care au fost imposibil de a fi pus în acțiune au fost date pe gratis"! E o referire extrem de importantă la privatizarea care s-a făcut fără milă în fosta Germanie de răsărit, unde active de milioane au fost cedate pe "o marcă simbolică", pentru simplul fapt că investitorul preluă și datorile întreprinderii privatizate. E o operațiune aproape imposibilă în România, unde

coruptia a atins cele mai inalte culmi,

Vasile Văcăru

Vigil Magureanu

Cine pe cine controlează?

iar suspiciunea e la aceeași înălțime. Faptul că tocmai dl. Ion Iliescu lansează o asemenea idee e un lucru extraordinar într-o țară în care suspiciunea de "vinzare" e atât de mare. Nici chiar Theodor Stolojan, foarte ispitit de radicalismul procedeului, n-a îndrăznit să meargă atât de departe. Dl. Ion Iliescu a îndrăznit și puțini au înțeles gradul de pericol al acestei îndrăznei. Că dl. Ion Iliescu crede sau nu în eficiența acestei metode are mai puțină importanță, faptul că o are în vedere merită toată considerația! Nu glumesc deloc. Dar deloc! E probabil singura modalitate de a ne scăpa de mastodontii industriali care consumă mai mult decât produc.

În fine, indelungă și tainica întinse
cu dl. Corneliu Coposu, făcută ca să știe
toată lumea, dovedește că dl. Ion
Iliescu a devenit un animal politic în
sensul bun al cuvântului. Nu s-a vorbit
de o posibilă schimbare de guvern, ne-a
asigurat dl. Ion Iliescu, aidoma d-lui
Coposu. În treacăt, ne-a informat că

nici dl. Coposu nu consideră momentul potrivit pentru o schimbare de guvern. Însă "evenimentul" a băgat în răcorii membrii FDSN, Adrian Păunescu a început să scârcească "trădare, trădare", Führer-ul cu mustață al României Mari (pamflet, Vadime, pamflet!) a sărit ca ars că sprijină guvernul Văcăroiu. Numai Gheorghe Funar, cu inteligență lui cam din topor, s-a repezit la Cotroceni să ceară una și alta, inclusiv capul d-lui Mișu Negrițoiu. Dl. Ion Iliescu se pare că n-a cedat o iota, ceea ce l-a făcut pe crăișorul mai mult de Napoca decht de Cluj să se plingă că nu e iubit la Cotroceni. Dl. Ion Iliescu i-a replicat scurt că n-are de gînd să se căsătorească cu PUNR. Încă și mai puțin cu dl. Funar, a căruia "iresponsabilitate" e bine cunoscută, Iliescu dixit! Și că totul să fie clar, același președinte nu apreciază deloc întocmirea de liste cu trădători de țară în care se exercează Führer-ul cu mustață al României Mari. Clar, la moara Cotrocenilor pare a se măcina altă faină! Dl. Ion Iliescu s-a cam săturat de zgromotajii săi susținători. Se pregătește să le dea pașaportul pentru neant!

Alegerea lui Vasile ca președinte al Comisiei de control parlamentar al SRI e o soluție mulțumitoare pentru Cotroceni, dar și pentru dl. Virgil Măgureanu, prieten credincios. Și unul și celălalt vor face totul pentru a merita "credital" acordat. Spre deosebire de Petrică. El nu l-a meritat. Drept care i s-a și tras covorul de sub picioare.

Pendulul de la Cotroceni se leagăna înca între gîndirea tovărășească și gîndirea de lemn de trandafir. Ion Iliescu e înca îspitit să creadă că "cine nu e cu noi e împotriva noastră", continuă să fie teribil de epic la întrebările care i se par incomode sau cu aluzii la trecutul său, cînd nu e prolix cu bună știință tocmai pentru a ocoli răspunsurile, conferințele sale de

Săptămîna politică pe scurt

Luni 21 iunie

- Primul-ministrul Nicolae Văcăroiu a prezentat senatorilor și deputaților măsurile luate de Guvern în vederea introducerii la 1 iulie a taxei pe valoarea adăugată și a efectelor pe care aceasta le va avea asupra prețurilor. Astfel, dl. Văcăroiu a vorbit despre o creștere medie a prețurilor de 6%, cele mai mari creșteri, de 10-12%, urmând să se înregistreze în industria alimentară. Primul-ministru nu a răspuns nici uneia din interpelările care i-au fost adresate de deputați în legătură cu abuzurile unor prefecturi sau cu incapacitatea d-lui Paul Everac de a conduce Televiziunea Națională.
 - Consiliul Reprezentanților UDMR a dat publicitatii un comunicat în care se afirmă: "Atragem atenția forurilor internaționale, și în special Comisiei Juridice a Consiliului European, asupra faptului că în România se desfășoară și în prezent procese politice conceptuale, sunt în curs acțiuni antiminoritare, antimaghiare, sunt închiși oameni pe baza unor condamnări abuzive". În încheierea declaratiei se precizează că, în cazul nesolutionării problemelor semnalate, UDMR își va retrage reprezentanții din Consiliul Minorităților Naționale.
 - În cadrul conferinței de presă a PNTCD, dl. Corneliu Coposu, președintele partidului, a declarat că protocolul semnat de partidele din Convenția Democratică cu PD (FSN) nu reprezintă decât o înțelegere pentru realizarea unor obiective comune, printre care instaurarea statului de drept în România și înființarea structurilor comuniste.
 - Dl. Constantin Ticus Dumitrescu a anunțat în ședința Senatului că își dă demisia din Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989, deoarece "aceasta nu a lucrat nici măcar o oră în actuala legislatură".
 - Grupurile parlamentare ale FDSN, întrunate la sediul Senatului, au decis, prin vot, să se pronunțe împotriva textelor din legea 35/1991 care prevăd dreptul investitorilor străini de a dobândi în proprietate terenuri.

Marti 22 iunie

- Dupa cîteva runde de negocieri în cadrul cărora deputații majorității și cei ai Opoziției nu au reușit să se pună de acord asupra puterilor acordate Procuraturii prin proiectul de lege privind modificarea Codului de procedură civilă, acesta a fost respins în Camera Deputaților, în posida voinței FDSN. Considerat a fi unul din punctele esențiale ale reformei în Justiție, Codul de procedură civilă, în forma respinsă de Cameră, acorda Procuraturii prerogative mai mari decât în regimul comunist, fapt care a determinat Opoziția să se împotrivească adoptării proiectului de lege. În schimb, voința FDSN a invins în privința Codului de procedură penală.
 - Comisia de cercetare a cazurilor de corupție a început audierea persoanelor acuzate de generalul Gh. Florică în raportul prezentat comisilor parlamentare. Ministrul Finanțelor, Florin Georgescu, a reafirmat că motivul demiterii generalului Florică a fost incompetență, dar conform unor membri ai Comisiei, el nu a reușit să-și susțină afirmația cu exemple.
 - Dl. Vasile Văcaru, vicepreședinte al FDSN, a declarat, în conferința de presă a partidului, că protocolul semnat de partidele din opoziție nu reprezintă decât "un petic de hîrtie". Senatorul FDSN a lăsat să se inteleagă faptul că, în cazul unor negocieri pentru guvernare, partidele semnatare ale protocolului vor participa și separat la negocieri.

Miercuri 23 iunie

- Camerele reunite ale Parlamentului au votat componența Comisiei de control asupra SRI. Ea va fi alcătuită din domnii Vasile Văcaru, Ilie Nica (FDSN), Nicolae Ionescu-Galbeni (PNTCD), Doru Viorel Ursu (PD-FSN), Vasile Matei (PUNR), Szabó Károly (UDMR), Gheorghe Gorun (PAC), Teodor Constantinescu (PRM), Marin Lunghiu (PSM). Președinte al Comisiei a

• Săptămîna politică pe scurt • Săptămîna politică pe scurt • Săptămîna politică pe scurt • Săptămîna politică pe scurt

fost ales dl. Vasile Văcaru, iar vicepreședinte dl. Nicolae Ionescu-Galbeni. Pentru postul de secretar, candidatura d-lui Vasile Matei (propus de majoritari) a fost respinsă de Opoziție. PD (FSN) l-a propus pentru post pe Doru Viorel Ursu, decizia urmînd a fi luată după alte negocieri între liderii grupurilor parlamentare.

• Cu 213 voturi împotriva și 174 pentru, parlamentarii au respins dreptul investitorilor străini de a detine terenuri în proprietate. Împotriva adoptării art. 30, care prevede că "societățile comerciale cu participare străină la capital sau cu capital integral străin pot dobîndi în proprietate terenuri", s-au pronuntat FDSN (în bloc), PUNR, PRM și PSM, partidele din opoziție votind în favoarea lui. Unii lideri ai Opoziției au apreciat rezultatul votului drept un gest similar celui al balenelor sinucigașe, prin impactul negativ pe care îl va avea asupra investitorilor străini.

• Dimineață, înainte de a intra în ordinea de zi a sedintei parlamentare, Opoziția a protestat față de amînarea prezentării raportului asupra "scandalului Dumitrașcu" și a părăsit sala. Lucrările au putut să reluate abia după ce dl. Oliviu Gherman și-a cerut scuze "tuturor color care s-au simțit jigniti de declaratiile lui Gh. Dumitrașcu".

• Prin decret presidențial, generalul Gheorghe Carp (secretar de stat la MI) a fost numit secretar general al Consiliului Suprem de Apărare a Tării. Generalul Carp l-a înlocuit în această funcție pe generalul Marin Pancea, despre care, cu aproape o lună în urmă, "Tinerama" a lăsat să se înțeleagă că ar fi agent KGB.

• O delegație a PUNR, condusă de dl. Gheorghe Funar, s-a întinut la Palatul Cotroceni cu președintele Iliescu. Conform declaratiilor președintelui PUNR s-a discutat eventualitatea unei remanieri guvernamentale, PUNR solicitând schimbarea unor miniștri, printre care ministrul Agriculturii și ministrul Turismului.

• Dl. Viorel Hrebenciuc a declarat în fața membrilor Comisiei de cercetare a cazurilor de corupție că tot ce a făcut a fost pentru a veni în sprijinul investitorilor străini și că este nevinovat.

Joi 24 iunie

• La conferința de presă susținută la întoarcerea din turneu austriaco-elvețian, președintele Ion Iliescu, răspunzând întrebărilor privind eventualitatea unei remanieri guvernamentale, a lăsat să se înțeleagă că au fost deja inițiate negocieri în acest sens. Ela a adăugat însă că o astemenea schimbare nu va avea loc pînă la introducerea TVA. Cît despre declaratiile d-lui Gh. Funar, făcute imediat după întîlnirea de la Cotroceni, de miercuri (liderul PUNR a declarat: "Președintele nu ne prea iubește"), dl. Iliescu a afirmat că nu este surprins de "iresponsabilitatea pe care o manifestă dl. Funar".

• Consiliul Director al CDR a elaborat o declarație în șapte puncte, semnată de dl. Emil Constantinescu, președinte al Convenției, în care se precizează, printre altele: "CDR consideră că doar o guvernare încredințată forțelor democratice și active în susținerea reformelor poate pune capăt crizei actuale (...) Recentă inițiativă a partidelor cu reprezentare parlamentară din CDR, de semnare a unui document de cooperare politică în acest sens, se situează în continuarea acestei politici consecvente a Convenției și are susținerea noastră".

• Virgil Măgureanu, directorul SRI, a depus la recentă înființata Comisie de control asupra SRI raportul de activitate a instituției pe care o conduce. După ce-l vor analiza, membrii comisiei își vor da avizul privind prezentarea integrală sau parțială a raportului în fața Camerelor reunite ale Parlamentului.

• Tribunalul Militar Teritorial București a admis cererea de intrerupere, pe motive de sănătate, a detinției timp de un an lui Silviu Curticeanu, fost membru al CPEX. Decizia Tribunalului Militar București survine la numai o săptămînă după punerea în libertate a altui cunoscut membru CPEX, Emil Bobu.

• Comisia de cercetare a cazurilor de corupție l-a audiat pe generalul George Ioan Dănescu, ministru de Internă. Aceasta i-a informat pe membrii Comisiei că a înaintat Procuraturii la 16 iunie "cazul ANA ELECTRONIC", dar că nu a luat nici o măsură de pedepsire a politiștilor acuzați în raportul generalului Florică de a fi vindut ilegal mărfuri confiscate.

• La Palatul Elisabeta a avut loc o întîlnire a primului-ministrului Nicolae Văcăroiu, cu liderii partidelor din coaliția guvernamentală: FDSN, PUNR, PSM, PRM, PDAR. S-a discutat, printre altele, perspectiva unei remanieri guvernamentale, solicitată de PUNR pentru luna septembrie, și despre susținerea în Parlament a cererii Guvernului de a emiteordonanțe pe timpul vacanței parlamentare.

Vineri 25 iunie

• Dl. Sergiu Cunescu a declarat, în cadrul conferinței de presă a PSDR, că remaniera guvernamentală este inevitabilă. Dar, a adăugat președintele PSDR, "remaniera se va face în cadrul formaționii de guvernămînt, pentru a da doar impresia de schimbare". În cazul participării CDR la un guvern de coaliție, aceasta va impune condiții foarte severe, a mai declarat dl. Cunescu, mentionând faptul că partidele din Convenție vor solicita postul de prim-ministru și că nu acceptă colaborarea cu nici unul dintre partidele extremiste.

• Dl. Traian Băsescu, deputat PD (FSN), a prezentat de la tribuna Camerei Deputaților o declarație privind vînzarea de către Petromin firmei grecești Forum Maritime a 106 nave românești. D-sa a arătat că se face o mare greșeală prin încheierea acestei tranzacții, deoarece "pierderea controlului de proprietate asupra flotei de materii prime înseamnă pierderea controlului asupra întregii flote, ceea ce dăunează securității noastre naționale". (R.S.B.)

• La ora 15, în str. Batistei nr. 14, parlamentarii de București ai Partidului Democrat (FSN) au avut o întîlnire cu membri și simpatizanți acestuia. Au participat d-nii Petre Roman, Victor Babiuc, Cazimir Ionescu, Bogdan Marinescu și Mircea Boulescu.

Principalele teme abordate au fost: violența în viață politică românească, corupția, protecția socială și ocrotirea sănătății. Dl. Bogdan Marinescu (fost ministru al Sănătății) a precizat că reforma sanității despre care se vorbește la ora actuală a fost inițiată de guvernarea Roman. D-sa a negat că această guvernare s-ar face vinovată de gestionarea defectuoasă a imprumutului de la Banca Mondială destinat ocrotirii sănătății.

Referindu-se la protecția socială, dl. Roman a propus angajarea a sute de mii de tineri într-o muncă de sistematizare a nevoilor sociale pe obiective. În problemele corupției, dl. Roman a observat că au existat două teme. Una falsă, privitoare la guvernarea Roman – care a fost o manevră politicăabilă, cu scopuri electorale – și cea autentică, a corupției, care se manifestă în zilele acestea: dl. Roman a acuzat Puterea de vînzarea navelor aparținând Petromin, adică flota strategică a României – nave care transportă materii prime. În opinia d-lui Roman, corupția nu poate fi săvârșită decât de o Justiție independentă și de debirocratizare.

Liderul PD (FSN) a negat zvonurile privitoare la plecarea din partid a d-lor Berceanu (către FDSN) și Dijmărescu (către PL-1993), precum și trecerea unor organizații locale de la PD la FDSN.

Comentind o declarație a d-lui Emil Constantinescu, cum că o uniune politică CDR-PD (FSN) ar scandaliza ambele electorale, dl. Roman a spus că există o contradicție între poziția președintelui și poziția CDR.

Conducerea PD (FSN) apreciază drept pozitivă activitatea comisiei pentru SRI, deși alegerea d-lui Văcaru în fruntea acesteia este considerată "neferică".

PD (FSN) a anunțat inițierea unor tratative (afilate într-un stadiu avansat) pentru afilierea la Congresul partidelor social-democrate.

Dl. Victor Babiuc a acuzat Puterea că protejează partidele extremești. (R.C.G.)

Simbață 26 iunie

• D-nii Oliviu Gherman și Ioan Mănzatu au semnat, la Palatul Elisabeta, protocolul preliminar pentru fuziunea între FDSN și Partidul Republican. Fuziunea, ca și denumirea nouului partid, urmărește să fie aprobată de Conferința Națională a FDSN, ce se va desfășura în cursul lunii iulie.

• La Primăria sectorului 4 s-a desfășurat, cu ușile inchise, Convenția Națională a PAC. Membrii acesteia au respins prin vot atât realizarea unei alianțe instituționalizate cu PL-1993, cât și convocarea congresului extraordinar în vederea fuzionării cu PL-1993 sau acceptarea unui grup civic-liberal în PAC. La conferința de presă care a urmat Convenției Naționale, dl. Nicolae Manolescu, președintele PAC a declarat: "S-ar putea întâmpla ca poziția parlamentară a PAC să iasă slabă. Este acum decizia lor (a membrilor grupului civic-liberal, n.n.) dacă vor rămâne sau vor pleca. Dacă vor prefera să plece, să pună în dificultate PAC în Parlament, răspunderea le revine integral". În urma votului din Convenția Națională, dl. Alexandru Paleologu și-a dat demisia din funcția de președinte al Curții de Onoare și Demnității a partidului. (R.S.B.)

Luni 28 iunie

• Dl. Paul Teodoru, ministru Transporturilor, a prezentat ieri, în fața Camerei Deputaților, contractul încheiat între compania Petromin și compania Forum Maritime. Expunerea d-lui ministru, confuză și departe de a atinge punctele esențiale ale contractului, i-a nemulțumit pe deputați, care i-au adresat întrebări privind modul cum s-a încheiat contractul. Dl. Teodoru nu a reușit să răspundă acestor întrebări, d-sa încheindu-și discursul tot cu o întrebare: "Care pierdere a proprietății, al cărui control, a cărei flote, domnilor?". Si a părăsit tribuna în hohote de râs ale sălii.

• Ședința Senatului a debutat cu anunțul făcut de dl. Gherman referitor la "cazul Dumitrașcu". D-sa a declarat că senatorul FDSN de Constanța a fost sănătății cu avertismență pentru că nu a respectat indicațiile d-lui Adrian Năstase, care-i ceruse să-și întrețină discursul de la tribuna.

• Președintele Ion Iliescu i-a primit la Cotroceni pe membrii birourilor permanente ale celor două Camere și pe liderii grupurilor parlamentare. Subiectul discuției a fost salariile fixate deputaților și senatorilor, pe care dl. Iliescu le consideră prea mari. După ce parlamentarii au argumentat fixarea propriilor salarii la sumele date publicități prin faptul că viața este scumpă, președintele a promis că va promulga în aceeași zi legea privind lefurile și celelalte drepturi ale parlamentarilor. Totodată, d-sa a cerut deputaților și senatorilor prezenți să ia în discuție la toamnă și salariile ministrilor, considerate de dl. președinte ca fiind prea mici. (R.S.B.)

• Andrei Șerban a invitat presa și actorii la o conferință de presă mai puțin obișnuită. Sala Amfiteatrul, plină pînă la refuz, a fost în timp de trei ore marțoră unui monolog urmat, după o scurtă pauză, de întrebări și discuții.

Andrei Șerban a explicat hotărîrea de a demisiona din funcția de director al Teatrului Național București, fără însă a face publice lucruri ce privesc colectivul teatrului.

Dl. Andrei Șerban a amintit episodul revenirii sale în țară: desemnat ca director al TNB de către Andrei Pleșu, ministrul de atunci al Culturii, el nu a acceptat funcția decât după o întîlnire cu colectivul TNB, evitînd astfel "numirea de sus". De la instalare, Andrei Șerban a anunțat că nu se va muta definitiv în România, pentru că familia sa trăiește în străinătate și pentru că are o carieră internațională, lucru care atunci nu a deranjat pe nimeni, iar acum este folosit ca pretext pentru înălțarea sa. Planul său de acum trei ani era să încearcă să schimbe ceva în

teatrul românesc, ceea ce, în euforia începătorului, pare posibil. Bilanțul încheiat acum indică șapte spectacole montate, dar Andrei Șerban e nemulțumit: de inghețarea structurii comuniste a teatrului și a trupei de actori, de discuțiile care au avut loc cu Ministerul Culturii, de protestele unor actori ce au ajuns pînă la președintele Iliescu etc.

Cea mai dificilă relație a fost cu Mircea Albulescu, secretar de stat în Ministerul Culturii. Acesta a plinat public că nu i-a distribuit în ultimii doi ani nici un rol al TNB, din cauză că e simpatizant al lui Ion Iliescu. Dar Mircea Albulescu fusese solicitat de Andrei Șerban să joace în "Trilogia antică", în "Vrăjitoarele" și în "Proști sub elor de lună", roluri pe care le-a refuzat. Dl. Albulescu a declarat recent că "Trilogia" nu e meritul regizorului, ci al actorilor români și e foarte bine că dl. Șerban a avut prilejul să monteze o piesă cu actori profesioniști, afirmație ce jignește profund actorii americanii cu care acesta a lucrat. Mai mult, activitatea d-lui Andrei Șerban a început să fie sever contabilizată: ce salariu are, cît lipsește din țară, cîte fax-uri și telefoane dă de la TNB în interes personal și cîte în interes de serviciu, cîte kilometri a făcut cu mașina teatrului în scopuri personale etc. La un moment dat, schimbarea sa din funcție devenise iminentă, încit se vehicula chiar numele posibilităilor înlocuitorii. În timp ce dl. Șerban lipsea din țară, ministru Golu a declarat într-un interviu din Expres că Andrei Șerban și Lucian Giurcescu trebuie înălțări pe motiv că lipsesc de la serviciu, ceea ce provoacă tensiuni printre actori. La întoarcerea în țară i-a spus că actorii teatrului nu-l mai vor, că toți sunt împotriva lui. Nu știa dacă să credă sau nu aceste zvonuri, pentru că nimeni nu-i spunea nimic pe față. Într-o întîlnire avută cu colectivul TNB, discuțiile au scos la iveală contrariul.

Dar cel mai trist lucru rămîne faptul că, față de aceste acțiuni concertate în vederea înălțării lui, a spus în închere Andrei Șerban, colectivul TNB nu a luat niciodată vreo poziție de solidaritate cu el, ceea ce i-a părut un act de lașitate colectivă. Fiind astăzi contestat de cei din jur, desființat în tot ceea ce a întreprins și fără vreo speranță de a putea schimba radical structura TNB, Andrei Șerban a decis să demisioneze din funcția de director al TNB, urmînd ca timp de 6 luni să rămîne director onorific, pentru că în acest fel să poată opri intrarea în teatru a celor nedoriți, să dea răgăz actorilor să iasă din pasivitate și să decidă singuri cine să fie directorul lor. Andrei Șerban rămîne cu speranța că sămîntă pe care a pus-o în TNB nu va putea fi omorâtă și cei care au fost o dată lași, nu vor mai fi și a doua oară. (O.A.)

Martă 29 iunie

• Camera Deputaților a început dezbaterea privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe pe perioada vacanței parlamentare. Reprezentanții Opoziției au pledat împotriva unor articole din proiect care dau posibilitatea Guvernului să rectifice bugetul fără aprobare parlamentară și să facă un imprumut intern de 500 miliarde lei, deci mai mare decît deficitul bugetar actual.

• Președintele Parlamentului din Republica Moldova, Petru Lucinschi, a sosit ieri în România pentru o vizită de două zile. D-sa a ținut un discurs în Parlamentul României, urmînd să se întîlnească apoi cu președintele Iliescu.

• Dl. Călin Anastasiu (PAC) a anunțat în Camera Deputaților că, în conformitate cu art. 2 din Regulamentul de funcționare a Camerei, grupurile parlamentare ale PAC și cel liberal au hotărîrt să se constituie într-un singur grup parlamentar – civic-liberal.

În calitate de președinte al acestui nou grup parlamentar a fost desemnat dl. Dinu Patriciu, iar ca vice-președinte dl. Călin Anastasiu. (R.S.B.)

Grupaj realizat de
RALUCA STROE BRUMARIU,
OANA ARMEANU
și R.C. GEORGESCU

Bătălia pentru recunoașterea universalității drepturilor omului continuă

Discuție cu Renate Gavrilaș Weber, Gabriel Andreeșu și Eugen Vasiliu, participanți din partea APADOR-CH la Conferința Mondială pentru Drepturile Omului de la Viena

A fost recunoscută importanța organizațiilor nonguvernamentale

Gabriel Andreeșu: Conferința mondială pentru drepturile omului de la Viena a fost a treia de acest fel. Prima, care a avut loc în 1948 la Londra, a dat naștere Declarației Universale a Drepturilor Omului. A doua a avut loc în 1968 la Teheran și este legată de apariția – înainte și după – a unor părți și convenții internaționale extrem de importante. Convocarea actuală conferință a fost decisă în 1990, inițiată probabil cu gândul la căderea comunismului în Europa Centrală și de Est. Lucrările pregătitoare ale Conferinței au arătat că nu am avea motive de optimism pentru această reuniune. Au fost discuții furtoase în legătură cu lucruri care păreau bine stabilite, cum ar fi universalitatea drepturilor omului.

Renate Gavrilaș Weber: Conferința mondială organizată de ONU între 14 și 25 iunie la Viena a fost o conferință care se adresa statelor membre ONU, reprezentanților oficiali ai acelor state. Unele delegații au fost reprezentate la cel mai înalt nivel de președinții de stat, altele de prim-ministri sau de ministrări de externe. La Viena însă, a fost pentru prima dată cind au participat și organizațiile neguvernamentale (NGO, Nongovernmental Organizations), iar participarea acestora s-a desfășurat în două etape: prima etapă a reprezentant un Forum care a fost numai al organizațiilor neguvernamentale și a doua etapă a însemnat participarea acestor organizații neguvernamentale la desfășurarea lucrărilor Conferinței oficiale. România, ca oricare alt stat, a fost reprezentată de delegația oficială, condusă la noi de seful statului, I. Iliescu. În paralel, la Forumul organizațiilor neguvernamentale sau la lucrările oficiale dar ca reprezentanți ai NGO-urilor, au participat și organizații din România.

Gabriel Andreeșu: Forumul organizațiilor neguvernamentale a avut loc între 10 și 12 iunie, organizat prin sprijinul ONU. Au participat circa 1.000 de organizații reprezentate de vreo 2.000 de persoane. Urma ca în cadrul conferinței să se discute platforma pe care o va propune Forumul. Deci, pentru prima dată a produs o recunoaștere a importanței organizațiilor neguvernamentale pentru drepturile omului. Chiar dacă veți auzi și veți citi prin ziar că organizația Forumului a fost proastă, că o mulțime de state au încercat să saboteze Forumul – ceea ce e adevărat –, că unii dintre participanți s-au comportat zgromotoș, vizibil comunista etc., astă nu înseamnă că Forumul a fost un fiasco. Desfășurarea acestui Forum are o semnificație foarte importantă pentru ordinea internațională.

Magda Cârneli: Presupun că sunt foarte multe organizații nonguvernamentale în lume. Pe ce criterii au fost ele selectate?

Renate Gavrilaș Weber: Foarte multe organizații neguvernamentale au trimis cereri de înscriere și de finanțare la Institutul Boltzmann pentru Drepturile Omului de la Viena. Criteriile pe baza cărora Institutul Boltzmann a admis pe cei care au făcut aceste cereri nu sunt cunoscute. Din România au fost foarte puține, și într-adevăr datorită unei proaste organizări două din ele nici n-au putut participa: Liga Pro-Europa și So-

• între 14 și 25 iunie a avut loc la Viena Conferința Mondială pentru Drepturile Omului • pentru prima dată, la o astfel de reunire au participat și organizațiile nonguvernamentale • căderea comunismului și drepturile omului • față de ce se petrece în alte părți ale lumii în materie de violare a drepturilor omului, țările fost comuniste se pot simți marginalizate • solicitarea de a implica organizațiile nonguvernamentale în activitățea ONU • la Conferința Mondială pentru Drepturile Omului, Ion Iliescu nu a socotit oportun să amintească de scara celor șase deținuți de la Tiraspol, în schimb, acest fapt a fost menționat de Elena Bonner • diferența dintre drepturile civile și politice și drepturile economice • militând pentru drepturile femeii • acum, în Iugoslavia se pune problema dreptului umanitar •

cetatea Tinăra Generație a Romilor. Organizațiile românești finanțate de Boltzmann Institut au fost: SIRDO (Societatea Independentă Română pentru Drepturile Omului), LADO și o organizație medicală căreia nu-i știu exact numele. Noi am avut o poziție ușor diferită, adică deși s-au primit invitații pentru participare, în realitate noi am beneficiat de o sponsorizare externă, prin care ni s-a recomandat să meargă oamenii și de la Comitetul Helsinki dar și oamenii invitați ai Comitetului; așa se explică faptul că în delegația Comitetului au fost Eugen Vasiliu, care nu este membru, dar care are motivațiile lui pentru drepturile omului, precum și Remus Opris.

Implicitarea Națiunilor Unite în probleme de drepturi ale omului

Gabriel Andreeșu: Comitetul Helsinki Român este membru al Federației Internaționale Helsinki, are prestație, are importanță și o mulțime din problemele de protocol de intrare în activitatea Forumului s-au realizat prin intermediu Federației. ONU a apărut ca mijloc de prezervare a păcii. În '48, adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului a însemnat corelarea păcii cu respectarea drepturilor omului: un progres esențial. Din acel moment ONU nu a părut numai un factor pentru realizarea stabilității mondiale, ci și un instrument relativ de protecție a drepturilor și a libertăților fundamentale. O Conferință Mondială a Drepturilor Omului a ONU înseamnă o astfel de implicare. Și totuși, ceea ce s-a observat în ultimele patru decenii (și în mod mai evident poate în ultimele trei), este că cea mai importantă activitate pentru protecția drepturilor omului au avut-o organizațiile neguvernamentale. Prin anii '60 cred, a fost o explozie a acestor organizații. Ele au căpătat profesionalism și eficacitate. Prestația acestor organizații a obligat ONU să le considere ca parteneri aproape obligatorii în luarea deciziilor sale. În 1993, ONU a considerat necesar ca acea Conferință Mondială să fie precedată de Forum.

Eugen Vasiliu: Momentul în care s-a înținut această conferință mondială este legat strâns de căderea comunismului în țările din est, dar și de un punct culminant pe care l-a stins răul în lume.

Totdeauna lumea s-a împărțit în două: țări în care drepturile omului erau respectate (sau în orice caz în atenție) și țări în care erau flagrant încalcate. Ei bine, s-a ajuns într-un moment cind se manifestă dezinteresul total față de drepturile omului, iar țările în care aceste drepturi se încalcă par de neațin. Organizând acum această conferință, ONU a procedat foarte bine, recuperând organizațiile neguvernamentale, care s-au dovedit a fi deosebit de utile în respectarea drepturilor omului în țările unde funcționează. În plus, se vede limpede că deruta existentă azi în lume nu are sansă să se rezolve pe cale instituțională.

Gabriel Andreeșu: Am impresia că astăzi totuși o interpretare subiectivă. De exemplu, s-a manifestat în ultimele decenii o mare bătălie la nivel regional. Așa cum noi avem o Convenție Europeană a Drepturilor Omului, există și una africană, și una americană. Guvernele respective refuzau deseori responsabilitatea față de o astfel de convenție; organizațiile neguvernamentale presau în sensul acesta. Deci, s-a manifestat permanent jocul între solicitarea – și internațională, dar și internă – pentru respectarea drepturilor omului și poziția guvernelor care acceptau mai mult sau mai puțin să răspundă acestor solicitări. Eu nu cred că acum ne aflăm într-un moment excepțional deficit în acest sens, al căderii comunismului.

Conflictul Nord-Sud l-a înlocuit pe cel Est-Vest

Ilie Serbanescu: Aș vrea să ridic următoarele probleme: 1. S-au simțit diferențieri între țările de poziție ale NGO-urilor cu acoperire guvernamentală și ale NGO-urilor fără acoperire guvernamentală? Care sunt și ce fel de diferențieri. 2. Mă interesează dacă au început să se simtă efectele faptului că problema drepturilor omului a fost, fără îndoială, un instrument politic și odată cu prăbușirea comunismului a început și ipocrizia legată de acest subiect. Americanii și Occidentalii în general au dus și ei o politică cu drepturile omului, care acum a început să se clătească. Nu se vorbea de dreptul de

Centrul austriac în care s-a desfășurat lucrările Conferinței Mondiale pentru Drepturile Omului

emigrare? Nu se vorbea de dreptul de călătorie? Se știe, de exemplu, că în Austria nu se intră cu una cu două. Austria e primul cordon sanitar și de aceea are această poziție. După mine, a fost o farsă cu drepturile omului clamate de Occident cu care s-a cîștagat o anumită partidă. Nu știu dacă pe termen lung ei au și cîștagat partida. 3. Ati spus că niște guverne au încercat un sabotaj al acestui Forum; v-aș întreba dacă acest sabotaj a folosit ca argument ceva din întrebările pe care le-am pus eu.

Gabriel Andreeșu: În Declarația Universală a Drepturilor Omului și în nici unul dintre pactele și tratatele care dezvoltă sistemul de protecție nu există dreptul de imigrare. Este o diferență între dreptul tău de cetățean de a-ți părăsi țara și a veni înăpoi și dreptul tău de a-ți alege o țară și de a te stabili în țara respectivă.

Renate Gavrilaș Weber: Este vorba de dreptul fiecărui de a-și părăsi țara sa și de a se stabili oriunde vrea, dar astăzi nu implică automat obligația guvernului statului în care te stabilești să-ți acorde un statut de azilant politic. Oricine poate să se stabilească într-o altă țară dacă are mijloacele financiare necesare. Deci, dacă eu obțin o viză și vreau să deschid nu știu ce fel de business în Austria și dacă eu nu cer autorităților austriece să-mi acorde statutul de azilant politic, de refugiat politic, pe ei nu-i mai interesează. Refugiații politici sunt cei care invocă un anume background în țara din care pleacă și aici au intervenit aceste restricții. Așa cum ati pus întrebarea, ea dovedește foarte clar focalizarea atenției pe Europa și Europa de Est. Dar să știu că există situații în lumea aceasta în care grozăvile sunt imaginabile.

Gabriel Andreeșu: Față de ceea ce se petrece în alte părți ale lumii în materie de violare a drepturilor omului, situația de la noi ne-a făcut să ne simțim marginali.

Renate Gavrilaș Weber: Noi venim dintr-o lume totuși civilizată. Noi nu vrem să ne comparăm cu cei care invocă așa-zisele tradiții culturale ca să ne nege inclusiv dreptul la existență, noi vrem să ne comparăm cu cei care au standardele la cel mai ridicat nivel, și este firesc. Referitor la ce spunea adineauri Eugen Vasiliu, că ne-am afla într-un moment crucial. Să ne gîndim care au fost țările care, în cadrul Conferinței Mondiale, au avut țările să-și susțină punctul de vedere și care a fost categoric: nu au recunoscut universalitatea drepturilor omului. Ei bine, o astfel de țară e China, cu care totuși lumea se poartă de parcă ar fi o bombă gata să explodeze. Apoi sunt Iraquii, Iranul, Turcia. Toate aceste țări sunt focare de razboi și ele profită de acest fapt; ele știu că lumea occidentală nu se poate atinge de ele. De aci Turcia, de pildă, își permite să facă toate masacrelle pe care le face în zona kurzilor, pentru că nu i se aplică nici o sanctiune.

Propunerile Forumului Organizațiilor Neguvernamentale pentru Conferința oficială

Eugen Vasiliu: Două feluri de relații importante au apărut: nord-sud și est-vest. Relația est-vest s-a estompat în raport cu problema nord-sud, fapt care s-a simțit la Conferință și la Forum.

Magda Cărneci: Toamna în acest context al estomparii conflictului dintre est și vest, puteți să ne spuneți cum s-a situa Rusia la Conferință?

Renate Gavrilă Weber: Rusia a venit cu o delegație oficială

într-întreprinsă. Toti foștii militanți pentru drepturile omului erau în delegație oficială la Rusia, dar și cel mai contestat judecător al Curții Constituționale. Era și Elena Bonner acolo. Elton și-a făcut o echipă formidabilă și pe această i-a trimis; realitatea este că mulți dintre ei intră-adevăr lucrează în aceste structuri de decizie la nivel guvernamental, la nivel de consilieri prezidențiali, deci se și justifică din acest punct de vedere. Interesante erau discuțiile în cadrul "workshop"-urilor conferinței oficiale, unde noi n-am mai putut sta – trebuia să ne întoarcem. Însă nu Rusia a fost una din țările cu probleme. Rusia este dispusă la ora actuală să accepte orice în acest domeniu, inclusiv cele mai reformiste propunerile.

Forumul acesta al NGO-urilor, care a lucrat pe mai multe secțiuni, a strâns în final propunerile de la fiecare secțiune și a elaborat un document care se vrea o recomandare pentru conferința oficială. Este un document foarte amplu și bine făcut, având cîteva propunerile într-adevăr bune. Trei din ele, din prima zi a discuțiilor, au stîrnit un val de proteste din partea țărilor de care deja v-am vorbit: China, Iran, India. Este vorba de propunerile de a se crea o funcție de Înalt Comisar ONU pentru drepturile omului. A doua a fost propunerile de a se crea un Tribunal Internațional permanent care să aibă competență de a judeca pe toți cei care comit violări ale drepturilor omului într-un sens foarte larg, deci întră aici și genocidul, și crimile de război, adică tot ce nu se poate pedepsi în toate țările acestea în care există conflicte. Aceasta este o propunere care a fost mult discutată de către Comisia Internațională a Juriștilor, organizație internațională cu statut consultativ la ECOSOC și care colaborează în anumite limite cu ONU, și la această propunere a existat o teribilă opozitie. Iar a treia problemă a fost aceea a priorității legislației internaționale față de legislația internă. Din acest punct de vedere noi putem să răsuflăm ușură: Constituția României adoptată acum doi ani, din greșeală sau nu, a rezolvat această problemă. Pe plan internațional însă, este o chestiune contestată și dezbatută. Cum Gabriel spunea la început, au existat mari propunerile la ideea de universalitate a drepturilor omului.

Ce a însemnat refuzul ONU de a-l accepta la Conferință pe Dalai Lama

Magda Cărneci: Care din aceste trei mari idei au intrat în dezbaterea finală a conferinței?

Gabriel Andreescu: Toate trei. Problema importantă și despre care noi nu știm încă nimic – pentru că nu s-a finalizat conferința – este bătălia asupra universalității drepturilor omului. În orice caz, este de remarcat că în primele zile cei care au avut intervenții nu s-au referit, aşa cum doream, la crearea Înaltului Comisar pentru drepturile omului. Au existat cîteva intervenții guvernamentale foarte bune; în primul rînd intervenția lui Jimmy Carter. A criticat extrem de aspru țările care au dat semnături pe documente pe care nu le respectă; el a adus un adevărat omagiu organizațiilor neguvernamentale și a solicitat chiar implicarea lor formală în activitatea ONU. Foarte ferm a fost guvernul austriac, care l-a invitat pe Dalai Lama. Centrul austriac este o zonă care se află sub jurisdicția ONU, deci nu e austriacă. Dalai Lama s-a trezit în fața refuzului ONU de a-l accepta în interiorul centrului, datorită presiunilor Chinei, care a amenințat: "relațiile noastre bilaterale cu Austria vor fi afectate datorită acestui comportament;

sîntem gata să părăsim Conferința Mondială și deci să afectăm Intregul proces". În replică, austrieci au spus: "nu decide China pe cine să invită sau nu". S-a ajuns chiar la un compromis.

Renate Gavrilă Weber: În seara în care s-au închinat premiile Bruno Kreiski, Butros Ghali a venit să țină un speech – destul de monoton, destul de pe lîngă drepturile omului; el s-a referit mult la pacea universală care, în viziunea lui, era ceva foarte frumos pe hîrtie. Unul din cei premiați, Josef Haslinger, foarte apreciat jurnalist și scriitor, în speech-ul de mulțumire să referă la situația cu totul și cu totul inadmisibilă ca la o conferință pentru drepturile omului libertatea de expresie să fie într-un asemenea hal încălcătat încît lui Dalai Lama, laureat la Premiul Nobel pentru pace, să nu i se permită să participe. Butros Ghali stătea pe scenă și se uită de parcă n-ar fi fost vorba de acea conferință și de ONU.

Eugen Vasiliu: Bătălia aceasta dată în jurul principiului universalității drepturilor omului, un principiu care părea unanim acceptat pînă acum de toată lumea, a luat naștere și datorită faptului că, în funcție de cum se punea accentul, exista o tendință de legitimizare a intervenției comunității internaționale în cazurile în care în unele țări în mod flagrant drepturile omului au fost încălcate. Nu cred, sigur, că se va transa la această conferință problema sus-numită. Sigur că și aici erau țări care susțineau că datorită universalității este scuzabilă și legitimă intervenția a comunității internaționale în cazuri intr-adevăr desperate de încărcare a drepturilor omului. Sint, sigur, țări care se feresc să recunoască așa ceva; Arafat de pildă, în discursul său, a spus "e legitim în anumite țări și nu e legitim în altele" – sigur că era legitim în cazul în care l-privea pe el, deci în Palestina, și în rest nu era legitim. În ce privește însă participarea și recunoașterea importanței NGO-urilor, de ce să nu spunem că dacă delegația rusă a avut mari militanți pentru drepturile omului de altădată în ea, delegația română oficială nu numai că nu a avut, dar și președintele Iliescu n-a menționat deloc existența și aportul NGO-urilor, desigur este un punct important în discuție acum la ONU. Cu cîteva minute înainte de discursul d-lui Iliescu, dl. Carter tocmai menționase și subliniașe în mod special ce aport deosebit au NGO-urile în fiecare țară, inclusiv și America, unde democrația este mai consolidată, dîrmite într-o tară de tranziție, cum e și noastră.

Renate Gavrilă Weber: Ilie Șerbănescu ne-a întrebat cum s-au comportat NGO-urile cu acoperirea guvernamentală. S-au comportat ca o prelungire a guver-

nelor de care au fost create. Sîi au fost chiar cîteva momente foarte tensionate; au fost situațiile cu America Latină, cu China, India. Deci, după ce veneau reprezentanți adevăraților NGO-uri cu date statistice (numai însînuirea aceea de cifre este terifiantă) ceilalți spuneau "da, dar știu, la noi, de fapt, iată ce bine e și iată ce s-a facut". Atunci începea reacția din sală și.a.m.d. Deci, ele au fost create ca să prezinte acest punct de vedere și astăzi au și facut.

ONU a elaborat instrumente care depășesc ceea ce acceptă guvernele, totuși, nu poate fi altceva decât statele membre

Gabriel Andreescu: Aș vrea să semnalizez un lucru important pentru înțelegerea raportului dintre jurisdicția internă și cea internațională. La începutul secolului, lucrurile erau foarte clare, subiectul de drept era numai cetățeanul iar raportul dintre stat și cetățean avea un singur sens. Există o diferență între nivelul internațional și nivelul național. În partea a doua a secolului, începând cu 1945, cetățeanul a început să devină subiect de drept internațional. Există deja mecanisme care îl duc într-un statut. Foarte lipsit este în cazul Consiliului European: Convenția europeană și Curtea de la Strasbourg. Pot să faci o plingere la o curte internațională și decizia curții internaționale are prevalență față de o decizie internă. Există și mecanisme ONU. Spre exemplu, persoanele sau grupurile de persoane din țările care au semnat Convenția împotriva torturii au acență posibilitatea să înainteze plingeri către organismul corespunzător al ONU. De unde temerea unor țări că în modul acesta le se protejeze și care, cu acea ocazie, chiar dacă a durat mai mult timp, să au putut stabili efectiv niște măsuri.

Ilie Șerbănescu: ONU nu poate să fie altceva decât să fie statele membre. Atât timp cât a fost un bipolarism, el a respectat complet regula jocului bipolar.

DL. Butros Ghali trebuie să joace cartea chineză pentru că toți joacă cartea chineză; toți sunt mulțumiți că nu mai trebuie să dea bani și la încă un miliard, care în loc să ceară bani e gata să dea niște bani. În anii '90, datorită unei înțelegeri pasageră sovieto-americane, ONU a putut să facă un pas înainte; americanii au intrat în Somalia sub pălăria ONU. Acest lucru nu s-ar fi putut întimpla la începutul anilor '80. Americanii, obligindu-i pe ceilalți din Europa și pe japonezi, într-o anumită măsură, au dus războiul din Golf sub pălăria ONU. Deci, o instanță supremă nu va putea să decidă în măsura în care statele membre își delescă acest atribut al proprietății suveranității – ceea ce este puțin probabil, mai ales că nu se știe ce se va întimpla. Rușii acumă vin cu madam Elena Bonner, dar nu pot să știu ce fac peste cinci ani.

Gabriel Andreescu: Din '48 pînă în anii '80 s-au elaborat și semnat un număr de pînte, de convenții extrem de importante, și astăzi nu sunt lucruri minore. Sigur, acest fapt nu înseamnă că ele rezolvă problemele, dar există o evoluție. Capacitatea ONU de a funcționa se schimbă radical cu spargerea bipolarismului de care a amintit Ilie Șerbănescu.

bătălii, seriozitatea ei.

Irina Stoica: În legătură cu jurisdicția internațională, care este temeiul conform căruia, din punctul de vedere al drepturilor și libertăților fundamentale, prin care o persoană se poate adresa unei instanțe internaționale, și apoi care este această instanță internațională? A fost concepută o astfel de instanță în momentul de față? Există o procedură prevăzută în acest sens?

Renate Gavrilă Weber: S-a lansat propunerea Comisiei Internaționale a Juriștilor cu privire la crearea unui tribunal. Eu am participat la o sesiune a acestei Comisii Internaționale a Juriștilor, cînd s-a discutat foarte mult ideea acestui

tribunal. A fost o întîlnire la care au participat inclusiv reprezentanți ONU și s-a pus problema atunci, tocmai pentru că se dorea într-un fel tragerea la răspundere a celor care săvîrșesc grave încălcări ale drepturilor omului. Mie mi s-a părut o idee utopică, pentru că n-am văzut nimic creionat. Era vorba doar de o voîntă și de o bunăvoîntă. Se pare că ideea este respinsă de planul de multe state și nu există la nivelul acesta al ONU nici un sistem care să poată fi comparat cu cel de la Strasbourg; eu cred că există și o explicație: cînd a fost înființat Consiliul European, după al doilea război mondial, el a fost înființat de un grup de state foarte civilate care au vrut să se protejeze și care, cu acea ocazie, chiar dacă a durat mai mult timp, să au putut stabili efectiv niște măsuri.

Ilie Șerbănescu: ONU nu poate să fie altceva decât să fie statele membre. Atât timp cât a fost un bipolarism, el a respectat complet regula jocului bipolar.

DL. Butros Ghali trebuie să joace cartea chineză pentru că toți joacă cartea chineză; toți sunt mulțumiți că nu mai trebuie să dea bani și la încă un miliard, care în loc să ceară bani e gata să dea niște bani. În anii '90, datorită unei înțelegeri pasageră sovieto-americane, ONU a putut să facă un pas înainte; americanii au intrat în Somalia sub pălăria ONU. Acest lucru nu s-ar fi putut întimpla la începutul anilor '80. Americanii, obligindu-i pe ceilalți din Europa și pe japonezi, într-o anumită măsură, au dus războiul din Golf sub pălăria ONU. Deci, o instanță supremă nu va putea să decidă în măsura în care statele membre își delescă acest atribut al proprietății suveranității – ceea ce este puțin probabil, mai ales că nu se știe ce se va întimpla. Rușii acumă vin cu madam Elena Bonner, dar nu pot să știu ce fac peste cinci ani.

Gabriel Andreescu: Din '48 pînă în anii '80 s-au elaborat și semnat un număr de pînte, de convenții extrem de importante, și astăzi nu sunt lucruri minore. Sigur, acest fapt nu înseamnă că ele rezolvă problemele, dar există o evoluție. Capacitatea ONU de a funcționa se schimbă radical cu spargerea bipolarismului de care a amintit Ilie Șerbănescu.

Prezența d-lui Iliescu ar fi trecut neobservată dacă nu eram noi

Magda Cărneci: Aș vrea să vă întreb despre comportamentul delegației oficiale românești. Și, firește, despre discursul d-lui Iliescu.

Gabriel Andreescu: La Conferință n-au prea venit președinți. Deci prezența d-lui Iliescu a fost o prezență importantă a delegației române. Dînsul a tinut un discurs pe data de 15 iunie. Prezența d-lui Iliescu trecea neobservată dacă nu eram noi, ceilalți. Celelalte organizații din Europa de Est s-au simțit marginalizate datorită problemelor grave care erau puse în discuție acolo, în contextul unor chestiuni mai usoare, mai simple ale drepturilor omului în zona noastră centrală și est europeană. În discuțiile pe care le-am avut între noi, am spus: haide să profităm de situația și să incercăm să presăm, să facem un lobby asupra unui lucru important. Și acest lucru important era situația celor 6 condamnați la Tiraspol. Comitetul Helsinki din România și International Human

(Continuare în pagina 10)

Vienna,
15 iunie 1993

Stimate Domnule Președinte,

Aveți alăturat cele patru rapoarte pe care Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki și International Human Rights Law Group le-au întocmit, privind situația detinuților români de la Tiraspol. Autenticitatea acestor rapoarte este dată de faptul că reprezentanții ai celor două organizații au fost prezenți la fața locului atât în fază de anchetă penală cit și în timpul desfășurării procesului. Conform rapoartelor, pe toată perioada procesului, celor 6 detinuți le-a fost aplicat un tratament inuman, degradant, le-a fost încălcătat dreptul la apărare, iar pînă în prezent comportamentul instantei de judecată arată că viața inculpaților este în pericol.

Avind în vedere participarea dumneavoastră la Conferința Mondială pentru Drepturile Omului, vă rugăm să profități de ocazia pe care o aveți și în cadrul discursului oficial să solicitați guvernelor statelor participante la Conferință să intervină în apărarea drepturilor fundamentale ale detinuților inculpați în procesul de la Tiraspol.

Vice-președinte APADOR-CH
Renate Gavrilă Weber

Scrisoarea adresată de reprezentanții Comitetului Helsinki București
președintelui Ion Iliescu

(Urmare din pagina 9)

Rights Law Group, organizația americană cu care noi colaborăm, au făcut patru anechete, patru misiuni în Chișinău și la Tiraspol. Să au rezultat patru rapoarte complete, pe care noi le-am răspândit la Forum. În particular, noi l-am rugat pe dl. Paolo Ungari, care se ocupă din partea ONU de zona Moldova, să le transmită Conferinței. Dar evident că orice lobby, orice presiune era binevenită. Renate, de exemplu, a predat și delegației ruse respectivele rapoarte. În sfîrșit, o ocazie era cuvintarea lui Ion Iliescu. Era important ca în Conferință, nu atât în Forum, să discută despre ce se întimplă la Tiraspol. În aceste condiții noi am pregătit o scrisorică în care solicitam d-lui președinte să vorbească despre cazul detinutilor de la Tiraspol. Am așteptat să apară delegația. Am pasat plicul respectiv Renatei, care s-a dus și la înmînatul președintelui Iliescu personal (securistul care-l însoțea a vrut să ia el plicul, Iliescu trăgea democratic de el și în cele din urmă l-a luat). Nu mai puteau să spună "n-am știut așa ceva", a avut o jumătate de oră la dispoziție să-l studieze. Domnul președinte avea un discurs scris în engleză, ca urmare să-a hotărât să-l citească în limba engleză. Datorită accentului, ne-a fost destul de dificil să-i urmărim conținutul. Nu a spus nimic în legătură cu cazul care ne interesa pe noi. Ne-am întrebat după aceea de ce totuși n-a folosit această ocazie, era totuși un eșig politic. Deci, pe de o parte noi am făcut agitație în jurul cazului acolo, la Forum. Aici, în aceeași perioadă, fără sătirea noastră, colegii de la Comitetul Helsinki au ținut o conferință de presă la care a fost invitat și Ștefan Uritu de la Comitetul Helsinki din Moldova. Aici, acasă, s-a vorbit din nou despre Tiraspol. În mod exceptional, Elena Bonner, care nu era președinta tuturor românilor, în discursul ei a amintit de detinuții de la Tiraspol. Numai preșințele tuturor românilor nu a ținut să se refere la acest caz. Mai tîrziu, dl. Iliescu a ținut o conferință de presă și, pentru că tot ne aflam la o conferință mondială pe tema drepturilor omului... n-au fost admisi toți ziariștii. De exemplu, Europa liberă și România liberă. Surpriza a fost că dl. Tinu de la Adevărul l-a întrebat pe dl. Iliescu: "totuși, nu credeți că trebuie să spunem ceva despre Tiraspol?" La care dinsul a răspuns: "Nu era oportun".

Renate Gavrilă Weber: În ceea ce privește discursul președintelui Iliescu, el a fost cam așa: că s-au făcut și se mai fac progrese, că s-a rezolvat problema minorităților (dind cîteva statistici); apoi a vorbit despre pericolul pe care îl reprezintă revisionismul maghiar. Cînd privește legislația și implementarea ei, totul arăta de la foarte bine în sus. Ascultînd acest discurs, te puteai întreba: oare el, dl. Iliescu, în ce tară trăieste de vede altceva decît vedem noi? Sigur că, în final, a spus că mai există și greutăți, că suntem într-o perioadă de tranziție, accentulnd pe dificultățile economice și susținând că e foarte greu să faci ceva în domeniul drepturilor omului atât timp cît problemele economice – care sunt de bază – nu s-au rezolvat.

Gabriel Andreeșcu: Părerea mea este că discursul lui Ion Iliescu a fost – diplomatic vorbind – destul de bine construit. Pe de o parte s-a referit la ameliorarea legislativă care într-adevăr s-a produs și, pe de altă parte, a vorbit de dificultatea unei societăți de a scăpa de un trecut recent și de legătura care există între problemele economice și drepturile omului. Deci, din punctul lui de vedere, a ținut un discurs bun. Ce puteai să-i ceri mai mult?

Renate Gavrilă Weber: Un discurs asemănător cu cel al d-lui Iliescu a avut și preșințele Albaniei, cu diferența că preșințele Albaniei s-a referit la albanezii din Kosovo.

Ilie Șerbănescu: Din punctul de vedere al ONU – și Iliescu era la o conferință ONU – situația românilor de dincolo de Prut era alta decît a albanezilor din Kosovo, în sensul că Moldova este membră ONU.

Eugen Vasiliu: Scrisoarea pe care i-am înmînat-o preșințelui Iliescu era foarte politicoasă și însoțea rapoartele

alcătuite de noi privind situația celor de la Tiraspol. Ni s-a părut absolut normal ca un organism neguvernamental să îroage pe preșințele țării să amintească de acest lucru în discursul lui. Întotdeauna, am văzut la televizor un interviu luat preșințelui Comitetului Helsinki din Moldova. Întrebăciu ce problema va merge la Conferința de la Viena, omul a spus: "cu problema românilor din Tiraspol". Adică, Televiziunea mediatizează acest lucru, dar nu pomenește nimic de Comitetul Helsinki de la București, care a înmînat o scrisoare preșințelui țării prin care îl rugă să amintească în discursul lui de situația românilor de la Tiraspol.

Magda Cărnețici: Există o specificitate a felului în care se pun probleme drepturilor omului în țările post-comuniste, țări aflate acum în tranziție?

Renate Gavrilă Weber: Da, problemele privind drepturile omului în aceste țări sunt asemănătoare și organizatiile neguvernamentale privesc, în primul rînd către drepturile civile și politice. În țările puternic industrializate, ele se referă – și e firesc să fie așa – și la drepturi economice, sociale, culturale. Noi, în această zonă, trebuie să ne asigurăm că avem dreptul la informare și că e real, că avem dreptul la expresie și că e real s.a.m.d.

Ce se întimplă cu dreptul la muncă

Sorin Vîru: Problema drepturilor omului în Europa de răsărit rămîne acută. Ar fi bine de știut dacă între drepturile economice, de pildă, este prevăzut și dreptul la muncă.

Gabriel Andreeșcu: În documentele internaționale privind drepturile omului se fac referiri calitative la dreptul persoanelor de a avea un trai decent, decent. Dar nu există formulat un drept la muncă.

Sorin Vîru: Dar omul de pe stradă, intuitiv, atunci cînd se gîndește la un trai decent, are în minte posibilitatea de a-și cîştiga viața muncind și de a avea garantat acest drept. Deci, eu cred că problema n-ar trebui neglijată, mai ales că, treptat, spre acest lucru se va deplasa centrul de greutate. Să nu uităm că în țările foste comuniste acest drept a fost proclamat și asigurat la un nivel minim.

Renate Gavrilă Weber: Dar în România comunistă dreptul la muncă nu era un drept, ci o obligație. În condiție în care ai o lege care te pedepsescă cu închisoare dacă nu lucrezi, atunci nu mai poate fi vorba de un drept.

Sorin Vîru: Bun, obligația asta a fost abolită. Dar voiam să vă întreb pe dumneavoastră dacă acest drept la muncă este o simplă invenție propagandistică.

Ilie Șerbănescu: Dumnenevoastră vorbiți de garantarea dreptului la muncă. Dar acest lucru este o problemă de putință economică. În comunism, acest "drept" era asigurat cu prețul unei difuziuni egalitariste care punea

pe aceeași treaptă leneșul cu harnicul, competentul cu incompetentul, totul cu prețul unei foarte scăzute productivități a muncii.

Gabriel Andreeșcu: Un sistem de drepturi presupune o corelație internă. Spre exemplu, în toate documentele internaționale, cînd se stipulează drepturile și libertățile, se introduc și condițiile în care ele sunt limitate. Pentru că, la un moment dat, o libertate acordată poate să devină impiedicareă libertății altuia. Actualul sistem de drepturi și libertăți civice și politice oferă această coerență internă. Se pun probleme: ai un sistem economic și social în care să garantezi dreptul la muncă în așa fel încât sistemul să funcționeze în totalitatea lui? Eu cred că nu. Ca statul să garanteze dreptul la muncă înseamnă a-i da posibilitatea să oblige la asigurarea acestui drept. Si atunci cum faci? Ajungi să violezi drepturi de altă natură. În plus, există o mare diferență între drepturile civice și politice și drepturile economice: primele sunt mai ales funcționale, fără un substrat material, pe cind cele economice presupun mai mult decît voîntă.

Renate Gavrilă Weber:

Cu alte cuvinte, pentru garantarea unor drepturi civile și politice, practic, guvernele nu trebuie decit să se abțină pentru a le lăsa să se manifeste. În vreme ce, pentru drepturile economice și sociale guvernele trebuie să intervină tocmai pentru a le face efective. Aș vrea să aduc în discuție, în acest sens, rolul dar și posibilitățile organizațiilor neguvernamentale pentru apărarea drepturilor omului: aceste organizații trebuie să fie în permanentă atente și să semnalizeze violările ale drepturilor omului. Dar putere de decizie, o organizație neguvernamentală nu are.

Eugen Vasiliu: În cele din urmă, garantarea dreptului la muncă rămîne garantare neimpiedicării de a munci. Numai că această garantare a posibilității de a avea un trai decent poate fi asigurată doar de țările civilizate care au un sistem de asigurări sociale și care, în acest fel, nu lasă cetățeanul pe drumuri, chiar dacă nu are un loc de muncă. Garantarea locului de muncă însă nu poate face nimic, nici țara cea mai dezvoltată.

Ilie Șerbănescu: Vedetă, chiar discuția stîrnită acum privind dreptul la muncă, asigurarea locului de muncă s.a.m.d. este un reflex al paternalismului în care noi am trăit. Cînd privește contestarea BIRD și a FMI care, prin cerințele pe care le reclamă țărilor respective atunci cînd le dău împrumuturi, discuția e veche. În ONU, sistemul presupune țara și votul. În BIRD și FMI însă, create pe temeuri financiare, sistemul este contribuția și votul. Ele trece ca fiind sub pălăria ONU, dar nu respectă nimic din esența lui. De aici și supărarea unor țări care, venind cu o contribuție mică (e și cazul României) nu au nici un cuvînt de spus în cadrul FMI. Astfel că doar cînd merg la ONU

se pling de obligațiile impuse de FMI. În timp ce în FMI nu prea le dă mină să spună ceva.

Eugen Vasiliu: Nu faci democrație pe banii lor.

Drepturile femeilor

Gabriel Andreeșcu: Să nu uităm că politica FMI și a altor organisme a fost deseori nefericită, și atunci nu e de mirare că populațiile din zonele respective ajung să vadă în aceste organisme inamică. Dar astă este o altă discuție. Revenind la Forumul de la Viena, trebuie să mentionăm lobby-ul feminin. Organizațiile pentru drepturile femeilor au fost foarte active; și aveau de ce. S-a înținut și un tribunal al femeilor, simbolic. Informația adunată de ele era ingrozitoare.

Magda Cărnețici: Ce țări au avut această inițiativă?

Gabriel Andreeșcu: În special cele din Asia, sud-estul asiatic, și Africa.

Renate Gavrilă Weber: Situația de drept absolut al stăpînlui asupra sclavului este cea care realmente își spune cuvîntul. Inclusiv mutilare sexuală, orice.

Gabriel Andreeșcu: Paradoxal, multe din state, mai ales state africane, au semnat toate convențiile acestea în care discriminarea de orice fel, deci și pe bază de gen, este eliminată.

Renate Gavrilă Weber: Există această tradiție culturală; femeile, fetele, copiii sunt crescuți într-un asemenea spațiu și cu o asemenea mentalitate, încit n-ar înțări vreodată să pună problema drepturilor.

Eugen Vasiliu: Teroarea a ajuns pînă acolo încit a fost atacată chiar și o chestiune formală: s-a insistat ca în documente să se scrie "droits de l'homme" (drepturile bărbaților) să fie înlocuită cu "droits de la personne". Sigur, acest lucru se baza pe cumplitile realități ale zonelor din care veneau acele femei.

Gabriel Andreeșcu: Sunt mari zone în care trei din patru femei, conform statisticilor, suferă de violențe. Deseori au fost agresate pînă la a deveni invalide.

Renate Gavrilă Weber: Să în aceeași termenii s-a pus în recomandări, dar nu în cadrul Forumului, problema copiilor, care iarăși, în aceleși zone, sunt supuși același tratament, sătăcătoare și care pot aduce un profit. De aici prostituția, de aici traficarea lor în orice chip. Cu privire la copii, au existat chiar niște înțelegeri, a fost un workshop separat săcăfăt de cei care milităază pentru drepturile copiilor, dar s-a regăsit în final în concluziile acestui Forum.

Magda Cărnețici: Situația din Iugoslavia a fost discutată la această conferință?

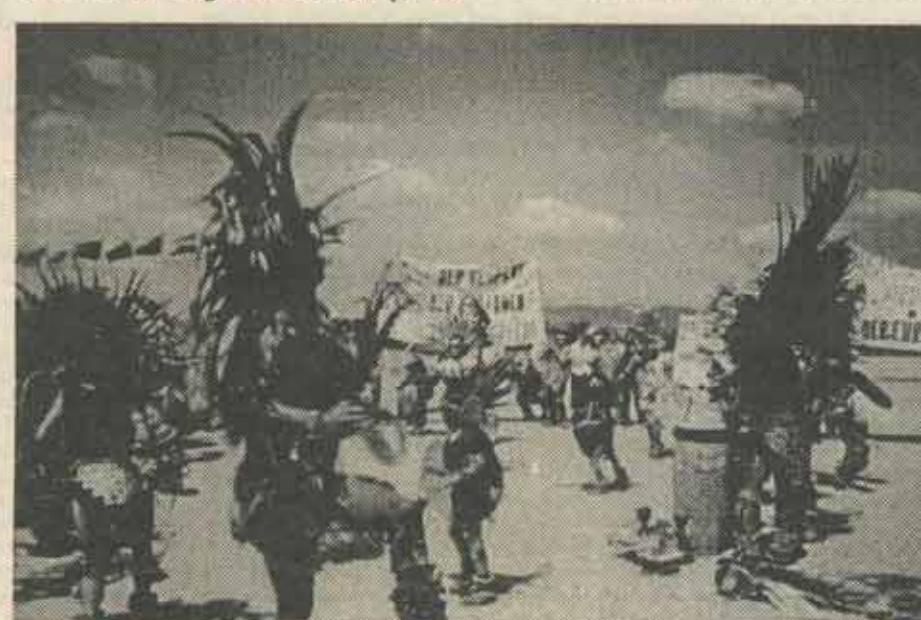
Renate Gavrilă Weber: Da, dar între anumite limite; cei din zona aceea au insistat foarte mult, însă la un moment dat chiar s-a pus problema – este o situație ușor diferită, este situația dintr-o lume care este în război la ora actuală. Erau zilnic proteste în special din partea populației musulmane din Bosnia în fața Centrului austriac. Nu știu în timpul lucrărilor oficiale cum s-a pus problema.

Eugen Vasiliu: Era un sentiment al tuturor, nemărturisit însă, că, fiind o zonă în război, nu mai pot să vorbești de drepturile omului atât de ferm – pe de-o parte, și pe de altă parte și pentru că existau informații că toate părțile în conflict dădeau dovadă cam de același tip de cruzime. Sigur că la un moment dat una era perdantă pe planul frontului. Dar nici învingătorul și nici invinsul nu au respectat, de fapt, jocul.

Renate Gavrilă Weber: Fiind vorba de o zonă în război, se pune mai mult problema dreptului umanitar decit problema drepturilor omului. Ideea aceea a creării Tribunalului Juridic Internațional pleca exact de la necesitatea sanctiunii în primul rînd a celor din zona aceasta.

23 iunie 1993

A consemnat RODICA PALADE

Proteste ale sud-americanilor în fața Centrului austriac

JOZEF DARSKI

Decomunizarea în Estul Europei (III)

Cazul Lituaniai

• Lituania este singura țară care a îndrăznit să aducă agenți KGB în fața Justiției • Parlamentul lituanian a interzis tuturor colaboratorilor KGB accesul la poziții înalte în stat • Consiliul Suprem a respins însă o lege mai completă de decomunizare • fostul prim-ministrul, Kazimiera Prunskiene, a apărut în fața Parlamentului pentru a se apăra de acuzațiile de colaboraționism • mulți au recunoscut colaborarea, sperind să evite săntajul •

În 1991 a început verificarea deputaților suspectați de a fi colaborat cu serviciile secrete

Este ilustrativă experiența unei țări în privința decomunizării și desovietizării: cea a Lituaniai.

La 17 decembrie 1991, Consiliul Suprem (Seimas) aprobă o lege privind "verificarea mandatelor deputaților suspectați de a fi colaborat conștient cu serviciile secrete ale altor state". Legislația pornea de la premissa că alegătorii au dreptul să știe dacă un candidat pentru Parlament sau pentru comisiile locale a colaborat cu KGB sau cu alte servicii sovietice, armată sau poliție. Totuși Seimas-ul nu a aprobat o listă de decomunizare generalizată.

Sub procedurile adoptate, o comisie parlamentară avea puterea să interogheze reprezentanți aleși ai Parlamentului sau ai consiliilor locale și regionale care erau acuzați de colaborare cu KGB și alte servicii. Cel acuzat avea dreptul să parcurgă acuzațiile aduse împotriva lui și să-și explice acțiunile în fața Comisiei parlamentare. După evaluarea dovezilor, Comisia transmitea acuzatului concluziile ei. Dacă acesta era de acord cu concluziile, Comisia comunica rezultatul Parlamentului ori consiliilor locale sau regionale. Dacă reprezentantul nu era de acord cu concluziile Comisiei, cazul trecea la Curtea Supremă, în situația unui parlamentar, sau la tribunalul regional, în cazul membrilor consiliilor locale sau regionale. Tribunalul avea puterea să confirme sau să respingă concluziile Comisiei parlamentare privind colaborarea.

După comunicarea hotărârii comisiei sau a tribunalului în districtul respectivului parlamentar, circumscripția electorală era obligată să reorganizeze alegeri în termen de treizeci de zile de la sesizare, suspendând mandatul electoral pînă la alegeri. Buletinul de vot conținea următoarele: "Aflind de colaborarea deputatului X cu KGB (sau altă ramură a serviciilor de securitate), votez ca să confirm/infirm mandatul lui". Realegerea unui deputat necesita ca cel puțin jumătate din electorat să voteze în favoarea lui. (Astfel, un vot neexprimat înseamnă un vot împotriva.) Sigur că pe parcursul întregului proces, deputatul putea să-și dea demisia.

"Colaboraționismul" a fost definit ca orice act de colaborare după invazia sovietică în Lituania (15 iunie 1940), angajarea în servicii de securitate ori servirea lor în alte moduri evidențiate de prezența pe liste de colaboratori sau pe documente care dovedesc că o anume persoană a lucrat pentru serviciile de securitate ori a alimentat aceste servicii cu informații în cel puțin două ocazii.

La 28 februarie 1992, Seimasul a lărgit jurisdicția Comisiei Temporare a Consiliului Suprem pentru a investiga colaborarea cu KGB și alte servicii în

armată, fapt de care electoratul din districtul lui era conștient. Comisia Gajauskas a demonstrat totuși că Minkevicius a lucrat în NKVD, predecesorul KGB, și că după război a participat la "lupta împotriva banditismului", care însemna suprimarea mișcării partizanilor lituanieni. Comisia a mai găsit un document semnat de Minkevicius, prin care ordona arestarea și executarea unei persoane suspectate că i-ar fi ajutat pe partizani. Cu un vot de 89 la 10, Consiliul Suprem a confirmat descoperirile și Minkevicius și-a dat demisia înaintea unor noi alegeri.

Comisia Gajauskas a descoperit și că Vladimir Berezov, omul nr. 2 în Partidul Muncii Democratic Lituanian (LDDP), partidul comunist reformat, a fost colaborator. Berezov a susținut că a lucrat doar ca translator pentru KGB între 1948-1949. Cazul lui a fost înaintat Curții Supreme la 8 iulie 1992.

A urmat apoi un caz faimos. La 23 iulie, Eduardas Vilkas, unul dintre fondatorii grupării Partidului Liberal, care s-a aliat cu comuniștii împotriva lui Landsbergis, și fostul prim-ministrul Kazimiera Prunskiene au apărut în

persoanelor în cercetări. Dosarul unei persoane sub investigație cuprindea și numele informatorului sau ale informatorilor care au furnizat date. KGB a lăsat în urmă și copii ale raportelor pregătite pentru directorul lui, Vladimir Kryuchkov, precum și note de lucru detaliate. Cercetarea asiduă a documentelor a dat la iveau rețea de informatori și agenți activi din Lituania. Ziarul *Lietvos Aidas* a publicat aceste documente într-o secțiune numită "Tesațura păianjenului". Cititorii li puteau identifica ușor pe agenți și informatori, care crezuseră că documentele compromițătoare erau la Moscova. După P. Varanauskas, membru în Comisia Gajauskas, mulți oameni au confesat colaborarea în fața Comisiei, sperind să evite săntajul. (*Lietvos Aidas* a fost de acord să nu publice informații care să-i compromită pe cei care au confesat.)

În primăvara lui 1992, *Lietvos Aidas* a publicat o serie de rapoarte bazate pe dosarele KGB din 1988-1991, privind activitatea unui agent numit "Klingeris". După documentele din posesia Comisiei Gajauskas, acest agent se întâlnise ultima oară cu membri ai serviciilor secrete cu o lună înainte de tentativa de puci din august 1991. La vremea respectivă, el era consilier în domeniul afacerilor externe al primului-ministrului Prunskiene și mai tîrziu a devenit lider al LDLP. Klingeris recomanda KGB-ului și agenților acestuia din Vest să retragă sprijinul acordat lui Prunskiene și să nu o mai promoveze în Apus deoarece influența și puterea ei în Lituania erau în declin. Klingeris era activ și în Parlamentul European de la Strasbourg, unde a format Grupul Baltic și a încercat să înțeleagă recunoașterea diplomatică a independenței Lituaniai. (Documentele arată că rezoluțiile propuse de Grupul Baltic la Parlamentul European fusese ră stabilite întâi cu KGB.) Din documente, Klingeris a fost identificat ca fiind Algis Klimaitis. Lituania născut la Hamburg, Klimaitis s-a implicat în activitățile Opoziției în anii '80. După ce colaborarea lui cu KGB a fost descoperită, el a fost arestat de autoritățile lituaniene. Lituania fiind astfel singura țară care a îndrăznit să aducă agenți KGB în fața Justiției. Agenții KGB care au semnat o declaratie că nu vor mai lucra împotriva Lituaniai și care au demisionat înainte de 11 martie 1991 nu sunt urmăriți de autorități.

Comisia Gajauskas pregătește un raport asupra activității sale pentru Parlamentul nou ales, raport în care vor fi date numele deputaților care mai colaborează încă cu KGB.

În urma acestor dezvăluiri, Parlamentul lituanian a hotărât să interzică tuturor colaboratorilor KGB accesul la poziții înalte în stat. La 8 iulie 1992, Parlamentul a adoptat o lege privind candidații pentru posturi obținute în urma alegerilor, cerind ca aceștia să declare dacă au colaborat cu bună știință cu serviciile de securitate ale altor state. Orice reprezentant ales descopte că a mințit este eliberat din funcție. Comisia Gajauskas are responsabilitatea de a confirma loialitatea candidaților și de a da numele celor care au fost colaboratori. Din păcate, în mai, Consiliul Suprem a respins o lege mai completă de decomunizare ce ar fi atins o categorie mai largă de colaboratori și angajați ai serviciilor secrete și ai Partidului comunist, numiți sau aleși în poziții guvernamentale ori economice sensibile sau, mai important chiar, în noile forțe armate și servicii de poliție lituaniene.

(Text reproducă după revista
"UNCAPTIVE MINDS")

Traducere de CLARA POPESCU

Félicien Rops: "Comédie politique", 1848

O serie de deputați și-au pierdut locurile în Parlament

Primul caz important a apărut cînd Comisia Gajauskas a stabilit că deputatul Vergilius Cepaitis – unul dintre colaboratorii apropiati ai președintelui Landsbergis – a colaborat cu KGB. Înștiințat asupra concluziilor Comisiei, Consiliul Suprem a dispus noi alegeri în districtul lui Cepaitis. Numai 11% din electorat a votat, iar mandatul parlamentar i-a fost anulat. Cepaitis, învînd faptul de a nu fi știut că săvîrșește o infracțiune, a susținut că informațiile pe care le-a dat KGB-ului nu au provocat nici un rău. Totuși, el și-a pierdut locul în Parlament și în luna mai a anului trecut a pierdut și poziția de președinte al Partidului pentru Independență.

La 12 mai, Comisia Gajauskas a declarat că deputatul Jakubas Minkevicius a lucrat pentru serviciile de securitate în timpul celui de-al doilea război mondial. Minkevicius susține inițial că a servit pentru o scurtă perioadă în

fața Parlamentului pentru a se apăra de acuzațiile de colaboraționism aduse de Comisie. Prunskiene a negat orice colaborare, în ciuda evidenței clare prezentate de Comisie, documente care cuprindeau angajamentul original și "notele de lucru" privind activitățile ei, amîndouă găsite în dosarele serviciilor secrete. Angajamentul, semnat în 1980, fusese deja publicat în ziarul *Amžius*, pe 30 aprilie 1992. Pe 8 mai, *Lietvos Aidas* publică rapoartele oficiale ale capului secționii lituaniene a KGB, generalul A.S. Caplinas, trimis șefului KGB-ului, Vladimir Kryuchkov, în care descria eforturile lui Prunskiene de a menține Lituania în Uniunea Sovietică. La recursul lui Prunskiene, Curtea Supremă a revizuit cazul și, la 17 septembrie 1992, a confirmat că ea a fost colaborator al KGB.

Unii deputați mai colaborează încă cu KGB

În timp ce dosarele colaboratorilor și alte materiale au fost luate la Moscova, KGB a lăsat în urmă dosarele

DORU COSMA

Limpezirea apelor în Partidul Alianței Civice

• La începutul anului 1993, din inițiativa d-lor Stelian Tănase și Alexandru Popovici și în perspectiva Congresului, s-a format "grupul civic-liberal", care a contestat repetat acțiunile și hotărîrile conducerii PAC • pentru a se delimita și ideologic, grupul – căruia i s-au alăturat și unii parlamentari PAC – a elaborat aşa-zisa "moțiune civic-liberală" • Comitetul Național PAC a considerat că existența acestui grup e nestatutară • la Convenția Națională, grupul a încercat să declanșeze fuziunea cu PL-1993 • dar majoritatea s-a pronunțat împotriva • după ce s-a comunicat rezultatul votului, Alexandru Paleologu a demisionat din funcția de președinte al Curții de Onoare și Demnități • inițiativele "grupului civic-liberal" au suferit o înfringere categorică în toate organele de conducere statutare ale PAC • divergențele de opinie ale reprezentanților grupului față de majoritatea PAC sunt expresia camuflată a unor veleități personale •

În ziua de 26 iunie a.c. a avut loc Convenția Națională a PAC, organ de conducere al acestui partid în intervalul dintre Congrese. Deși ordinea de zi a fost mai amplă, dezbatările s-au concentrat asupra a trei probleme principale: alianța cu PL-1993, convocarea unui congres extraordinar în vederea discutării fuziunii cu același partid și răspunsul la scrisoarea adresată Convenției de către "grupul civic-liberal" cu privire la un congres de "unificare rapidă" cu PL-1993.

Anterior, același "grup civic-liberal" solicitase, printr-un comunicat, infirmarea hotărârii Comitetului Național PAC din 14 iunie a.c. prin care existența acestui grup în cadrul partidului fusese declarată nestatutară. Dezbatările au avut darul să limpezească apele din PAC, tulburate în ultimele luni de o serie de inițiative, acțiuni, declarări etc. ale acestui grup, în răspîr cu hotărârile organelor de conducere PAC. Limpezirea a adus-o votul fără echivoc în toate cele trei probleme dezbatute.

Înainte de a relata despre cele discutate la Convenție, ni se pare util însă a furniza cîteva date despre activitatea desfășurată în ultima perioadă de acest grup. Încă de la începutul anului 1993 și, vădit, în perspectiva Congresului ce urma să aibă loc în aprilie a.c., la virful PAC și din inițiativa d-lor Stelian Tănase și Alexandru Popovici s-a constituit un grup care, invocind conducerea pretins autoritară a președintelui N. Manolescu, a contestat

explicit că nu recunoaște existența în cadrul PAC a unui "grup civic-liberal" și a avertizat că, în cazul cînd această hotărîre a să va fi nesocotită, va aplica sanctiunile statutare ce se impun, grupul a continuat să revindice dreptul la existență autonomă. Revendicarea și-a intemeiat-o pe art. 9 lit. b din Statut, conform căruia membrii PAC au dreptul "să și exprime liber în cadrul PAC opinile în legătură cu pozițiile politice ale PAC", omitind să observe că, potrivit art. 10 lit. a din același Statut, membrii PAC au obligația "să respecte (...) hotărârile organelor de conducere", iar conform lit. b din același articol ei sunt datori "să sprijine orice acțiune politică decisă prin vot de organele de conducere ale PAC".

Ceea ce "grupul civic-liberal" nu a reușit să obțină la Congres și în Comitetul Național a sperat să realizeze la Convenția Națională. În esență, s-a încercat declansarea procedurii de fuziune cu PL-1993, precedată eventual (ca o concesie) de instituționalizarea unei alianțe politice cu acest partid. O alianță distinctă însă de înțelegerea existentă în cadrul Convenției Democrate. În noua sa tentativă, grupul a misat pe componența Convenției Naționale, diferită parțial de aceea a Comitetului Național. S-a nădăjduit anume că participarea la dezbateri și la vot a președintilor de filiale județene și de sector din București (membri de drept ai Convenției) va inclina balanța în favoarea alianței, dacă nu chiar a fuziunii cu PL-1993. Numai că, după cum s-a vădit încă din primele cuvîntări rostite la Convenție, majoritatea participantilor s-a pronunțat împotriva convocării unui congres extraordinar pentru o eventuală fuziune, cit și împotriva inițierii de tratative în vederea unei alianțe politice. Pentru a oferi o imagine despre raportul de forte din Convenție cu privire la problemele dezbatute, este suficient să menționăm rezultatul votului. Astfel, din 72 votanți, împotriva convocării unui congres extraordinar au votat 52, iar 20 pentru; împotriva începerii de tratative pentru o eventuală alianță au votat 41 de persoane, iar pentru – 31. Să mai semnificativ a fost votul prîvitor la infirmarea hotărârii Comitetului Național, care refuzase să recunoască existența grupului în cadrul PAC: din 72 de participanți la vot, 53 au votat contra, 18 pentru, iar un vot a fost anulat. În felul acesta inițiativele "grupului civic-liberal" au suferit o înfringere categorică în toate organele de conducere statutare ale PAC: Congres, Comitet Național, Convenție Națională. Să adăugăm că după ce s-a comunicat rezultatul votului, dl. Alexandru Paleologu și-a dat demisia din funcția, importantă, de președinte al Curții de Onoare și Demnități PAC. Această Curte are printre atribuțiile sale și soluționarea, ca organ de jurisdictie, a litigilor privind retragerea calității de membru PAC și refuzul aplicării dispozițiilor statutare.

Ce semnificație are triplul vot negativ din recent desfășurata Convenție Națională? Înainte de toate, semnificația unui veto opus tentativei

de constituire în cadrul PAC a unui grup de preșiu, autonom, a unei factiuni sub standardul înșelător al libertății de opinie. Nimici și niciodată nu a contestat în PAC dreptul membrilor săi la opinii proprii. Ceea ce organele de conducere și îndeosebi Comitetul Național au cerut membrilor PAC a fost să respecte cu bunăcredință hotărârile adoptate în mod democratic de către forurile statutare. De altfel, de la apariția sa "grupul civic-liberal" nici nu a profesat, pe plan doctrinar, idei proprii, radical diferite de orientarea neoliberală de la care se revendică PAC în ansamblul său. Cît privește divergențele sale de opinie referitoare la tactica și strategia politică, ele au constituit, așa cum au opinat unii participanți la dezbatere, mai degrabă expresia, camuflată, a unor veleități personale decât rezultatul unor opțiuni de principiu.

Votul negativ din Convenția Națională referitor la relațiile dintre PAC și PL-1993 nu semnifică însă și refuzul PAC de a se alătura mișcării liberale în ansamblul ei și chiar de a intra, la momentul oportun, în alianță, fie și specială, cu unele dintre formațiunile liberale existente astăzi în România. S-a

considerat doar, de majoritatea participantilor la Convenție, că în clîpa de față, cînd mișcarea liberală este fractonată în mai multe partide și cînd PL-1993 abia își constituie, se pare, infrastructura în teritoriu, este prematur să se angajeze tratative în vederea unei alianțe privilegiate cu acest partid, în afara aceleia deja existente în cadrul Convenției Democrate. Nu mai inspirată a fost apreciată ideea de a se convoca un congres extraordinar care să dezbată fuziunea cu același partid.

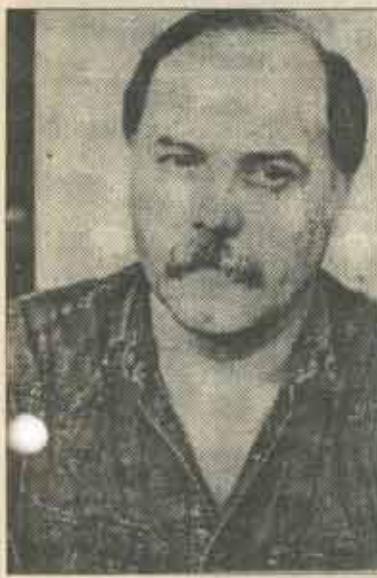
Ambele sugestii venite din direcția "grupului civic-liberal" s-au văzut astfel aminate sine die.

Față de rezultatele fără echivoc a Convenției Naționale PAC ne putem întreba în final: care mai este viitorul "grupului civic-liberal" și care vor fi pașii săi următori? Se va autodizolva, renunțând să mai revindice statutul de entitate autonomă în sinul PAC, statut respins categoric de toate organele de conducere ale partidului, sau va trece "cu arme și bagaje" la PL-1993, în jurul căruia, se pare, unii membri ai săi au gravitat în ultimele luni? Viitorul nu prea îndepărtat va da, probabil, un răspuns acestei întrebări.

28 iunie 1993

1993

1-7 iulie

O redacție multinațională în mijlocul unui război etnic

Interviu cu KEMAL KURSPAHIĆ – redactorul-șef al ziarului OSLOBODENJE – realizat de Gabriela Adameșteanu

"Pentru mine, care vin de la Sarajevo unde ajungi să crezi că nimenei nu mai este lîngă tine, este extraordinar de incurajator să mă trezesc aici, într-o uriașă familie de ziariști. Viața de zi cu zi la Oslobodenje înseamnă adăpostul antiatomic, deseori fără electricitate, fără apă, fără conexiuni cu lumea (în afară de radioamatorilor), înseamnă să faci rost în fiecare zi de hîrtie, să vezi oameni mutilați sau morți lîngă tine – uneori cu ziarul în mînă" – a spus Kemal Kurspačić la conferința de presă pe care în cea de a două zi a Congresului de Jurnalism a ținut-o împreună cu directorul general UNESCO, Federico Mayor.

Kemal Kurspačić este un bărbat între două vîrste, care șchioapătă puțin.

Acum un an a cîpărat această infirmitate. Pentru că împrejur se trăgea, a condus mai repede ca de obicei mașina ca să nu devină o țintă. Așa s-a produs accidentul, imediat la începutul războiului. Spitalul la care a fost transportat nu i-a putut acorda îngrijirile necesare, nefiind pregătit să facă față marelui număr de răniți cu care a fost asaltat.

După conferința de presă, redactorul-șef de la Oslobodenje a acordat un interviu în exclusivitate pentru revista "22" față de care, bineînțeles, nutrește simpatie după ediția specială din aprilie 1993 pe care aceasta a consacrat-o ultimului ziar liber din Sarajevo.

Care sunt condițiile în care se lucrează acum la Oslobodenje și în ce măsură diferă ele de cele din aprilie '93?

Nu diferă, din păcate. Ca și înainte se lucrează în adăpost. Astăzi de dimineață, de pildă, cînd am telefonat, colegii mei se aflau într-o situație tehnică dificilă, nu aveau lumină electrică. Oslobodenje ieșe tot în 8 pagini, hîrtie mai avem încă din stoc (pentru că s-a redus numărul de pagini): 10 tone de hîrtie austriacă pe care ne-au procurat-o Reporters sans frontières. Din cei 60 de redactori și reporteri, o echipă de 10 lucrează, ca de obicei, în adăpost, de luni pînă luni. Salarile sunt simbolice: al meu, de pildă, se poate traduce în 10 mărci. Mă gîndesc cu neliniște că se va termina hîrtia din stoc.

Cîți dintre cei ce lucrau la Oslobodenje au plecat? Cîți au fost răniți? Cîți au dispărut?

Cînd a început războiul am anunțat într-o ședință specială că vom ajuta femeile cu copii să plece la Belgrad sau la Zagreb și am cerut fiecărui să aleagă dacă rămîne sau nu în redacție. Atunci nimeni nu a vrut să plece. Trei-patru au fugit mai tîrziu, dar nici unul nu a plecat la presa adversă (Televiziunea de la Pale, de pildă). Trei au murit, alți cinci se află în teritoriile ocupate de sirbi: nu mai avem nici o știre despre ei și probabil sunt morți. Alți 20 au fost răniți, majoritatea răni grave.

O colaboratoare a revistei noastre, care se intorcea de curind de la Belgrad, spunea că opinia publică din Serbia este foarte obosită de acest război.

Da, sunt obosită. Numai că îl justifică. Justifică ceea ce se petrece.

Cum ați descris situația actuală și ce previzuni ați putea face?

Situația este disperată: 14 luni de asediu, majoritatea teritoriilor ocupate, comunitatea internațională mai degrabă indiferentă față de genocidul din Bosnia-Herțegovina. Ajutoarele umanitare sunt utile, bineînțeles, dar dacă doar ne întîrzie data morții noastre, n-au nici un sens. Toate deciziile și comunicatele solemnă care se dau sunt numai un mod elegant de a te spăla pe mîini. Eu nu mai văd acum posibile decît două scenarii:

1. Dacă nu se va întreprinde nimic de către comunitatea internațională, războiul va mai dura 6 luni-1 an, pînă cînd locuitorii Bosniei-Herțegovina vor fi exterminati sau goniti (umiliți, goniti, violați). Dintre acești, 70.000-80.000 sunt

La 5 aprilie s-a împlinit un an de cînd la Sarajevo a început războiul. În tot acest timp, în condiții dramatice, Oslobodenje a continuat să apară.

Din inițiativa organizațiilor "Reporters sans frontières", "World Media Network", o ștîrje specială Oslobodenje a apărut simultan, în semn de solidaritate, în 38 de țări: Al-Ahram (Egipt, 600.000 ex.), Al-Fajr (Israel, 15.000 ex.), Al-Hayat (Lîban, 110.000 ex.), El País (Spania, 380.000 ex.), El-Watan (Algeria, 160.000 ex.), Demokratia (Bulgaria, 130.000 ex.), Der Standard (Austria, 100.000 ex.), Gazeta Wyborcza (Polonia, 460.000 ex.), HVG (Ungaria, 150.000 ex.), Il Piccolo (Italia, 70.000 ex.), La Presse (Canada), La Presse de

OSLOBODENJE

THE INDEPENDENT BOSNIA HERZEGOVINA'S DAILY
EDITED BY THE INDEPENDENT BOARD OF DIRECTORS. ISSN 0868-0000. Tel: +387 31 200000. Telex: +387 31 200000.
RENEWAL OF OSLOBODENJE.
INVESTMENT IN FREEDOM OF PRESS

Invitation to world press and institutions interested in maintaining the freedom of press in the world to take part in restoring "Oslobodenje" – Bosnian Herzegovinan independent daily – whose building was completely destroyed in the war but the newspaper was published each day.

Tunisie (Tunisia, 50.000 ex.), La Stampa (Italia, 400.000 ex.), Le Nouveau Quotidien (Elveția, 50.000 ex.), Le Soir (Belgia, 200.000 ex.), Libération (Franța, 180.000 ex.), Lidove Noviny (Republika Cehă, 130.000 ex.), L'Opinion (Maroc, 50.000 ex.), Milliyet (Turcia, 1.000.000 ex.), Mladina (Slove-

nia, 28.000 ex.), Monitor (Muntegru, 5.000 ex.), Novi List (Croatia, 50.000 ex.), Oslobodenje (Bosnia-Herțegovina, 4.000 ex.), Publico (Portugalia, 80.000 ex.), Republika (Macedonia, 10.000 ex.), San Francisco Chronicle (Statele Unite), Rilindja (Kosovo, 14.000 ex.), Süddeutsche Zeitung (Germania, 400.000 ex.), Tages Anzeiger (Elveția, 270.000 ex.), The Independent (Marea Britanie, 420.000 ex.),

The Irish Times (Irlanda), The Daily Yomiuri (Japonia, 55.000 ex.), Vek 21 (Bulgaria, 30.000 ex.), "22" (România, 14.000 ex.), Vremea (Serbia, 25.000 ex.), Weekendavisen (Danemarca, 180.000 ex.), Yomiuri Shimbun (Japonia, 9.700.000 ex.), Zeri i Rimine (Albania, 15.000 ex.).

Croația LAGĂRELE DE REFUGIAȚI – corespondență specială –

De cum cobori în gară, simți că ceva nu este în regulă. O linie nefirească se face simțită; oamenii merg la serviciu, se plimbă, fac cumpărături, dar parcă nu sint în apele lor. Și cel mai vag simțită năspură de pe față tinerilor și a copiilor.

Urc spre partea vestică a orașului, printre militari înarmați, unde se află biroul central al organizației "SunCokret", care se ocupă de lagărele de refugiați din Croația. Aici (și de aici) vin sau pleacă voluntari din toate colțurile lumii, tineri și mai puțin tineri, care au lucrat sau lucrează în tabără.

Aflu amânunte despre aceste triste așezări în care trăiesc (dacă se poate spune așa) oameni goniti de război care nu mai au familiile, case, nu mai au ocupație.

Cu total sint 21 de astfel de tabere, din care 19 pe teritoriul Croației. Tabăra cu cel mai mare număr de oameni se află la Gosinice și are peste 2.000 de refugiați. Unele din ele au luat naștere prin dezafectarea unor unități militare. Barăcile militare sunt vechi, nu au instalări electrice în stare de funcționare, iur grupurile sanitare constituie un permanent pericol pentru infectii de tot felul. Celelalte așa-zise tabere își desfășoară activități în cîteva vechi hoteluri. Un al treilea fel de tabere ar fi cele clandestine, pe care Guvernul nu numai că nu le subvenționează, dar le și interzice. Tot clandestin se aduc ajutoare, hrană, haine și medicamente. Dar nu asta ar fi marea problemă a refugiaților. Ce este tragic în existența lor e lipsa de activitate a adulților, lucru care își face extrem de nervoși și de tensionați, iar la copii lipsă școlii, a familiei, a prietenilor.

Acestora (și nu sint deloc puține) li se alătură atitudinea distanță a locuinților. Se încercă – în măsură în care este posibil – ca acești oameni, ajunși prin puterea soartei acolo, să reînceapă să facă ceva, să se întreagă măcar între ei. Nu arareori este modificată însăși relația mamă-copil. În majoritatea cazurilor, mamele sunt cuprinse de o ciudată letargie sau, în alte cazuri, devin extrem de nervoase și își bat fără motiv copiii. Astfel, relațiile în cadrul taberei sunt de cele mai multe ori tensionate. Copiii devin agresivi sau intră într-o stare de depresie, neputindu-se comunica cu ei. Condițiile proaste, dar mai ales faptul că nu pot face nimic și depind tot timpul de altcineva, îi fac pe oameni să se schimbe, să trăiască "în gol". Am privit cîteva desene ale copiilor din tabăra Gosinice: flori, case, un bărbat și o femeie – părinti. Atât.

Munca voluntarilor este foarte importantă. Este nevoie de oameni inventivi, dotati cu răbdare care să încearcă să anuleze această atmosferă. Ieri au sosit din Franța și Anglia, Canada și Belgia un grup de cîntăreți dotati cu instrumente. Vor sta lîngă Ossiek o lună, într-unul din lagărele în care tensiunea se face cel mai mult simțită.

OCTAVIAN HOANDRĂ
Zagreb, 22 iunie 1993

SĂPTĂMÂNA 28.06-3.07

Luni	23.00-24.00 STIRI - 15' Sport Studio - 10'
SOTI CLUB '93 - 35'	Stire - Honors Causa la ICB Film examen regie: CUVINTE; regia Violeta Mihăilescu; imagine Ștefan Munteanu Film (II): SCRISOARE DE LA BRIAN
Marți	23.00-24.00 STIRI - 15' Chestiunea zilei - 25' Alternative la guvernare - 10' Interviu de la miezul noptii - 10' Marie-Hélène Brătianu-Fabre Marc le Biez - secretar al Senatului francez
Miercuri	23.00-24.00 STIRI - 15' In direct - 25' (Directorul general al RGAB) Post Scriptum. - 10' (Paul Popovăț - primarul sectorului II) Semnal - 10'

T.E.A.T.R.E

Au încheiat stagionea următoarele teatre: NA-
TIONAL, NOTARA, MIC,
BULANDRA, COMEDIE,
EVREIESC, PAN, CASSANDRA,
ODEON.

Duminică 4 iulie
Teatrul "ION CREANGĂ" - ora 10.30:
PINOCCHIO

Joi
23.00-24.00
STIRI - 15'
Prezente românești peste hotare
Top ITV - 45'

Vineri
23.00-01.00
STIRI - 15'
Colecțiul artelor - 15'
Ce se întâmplă la Teatrul Național?
Avanpremieră cinematografică
Film artistic - 90': CONCURS; regia
Dan Pita

Sâmbătă
11.00-13.00
Stiri din cetate - 6'
Bucureștiul vechi - 4'
Timișoara - 20'
Emisiune pentru copii - 10'
Caleidoscop - 80'
Oazele Bucureștilor
Lumea la noi acasă
Cinepanorama
Umor, muzică
Interviu muzical cu Ovidiu Lipan-
Tăndărăcă

EXPOZITII

Galeria GALATEEA: ION DRĂGAN - grafică 29 iunie-19 iulie
Galeria SIMEZA: LIVIU SUHAR (Iași) - pictură 1-15 iulie

CINEMATECA

CINEMATECA

Miercuri 30 iunie
Eforie (613.04.83) -
INOCENTUL (Italia, 1976,
R: Luchino Visconti) 11; 16;
18.30; PSYCHO (SUA, 1960, R: Alfred
Hitchcock) 13.45

Union (613.49.04) - CĂLĂREȚUL
ELECTRIC (SUA, 1979, R: Sydney
Pollack) 10; PE ELESTEUL AURIU
(SUA, 1981, R: Mark Rydell) 12; 14.15;
16.30; 18.45

Joi 1 iulie
Eforie - HAIR (SUA, 1979, R: Milos
Forman) 10; 12.15; 14.30; NOAPTEA
SALTIMBANCILOR (Suedia, 1953 R:
Ingmar Bergman) 16.45; 19

Union - GUSTUL MIERII (Marea
Britanie, 1962, R: Tony Richardson)
10; 12; 18.45; ZİZANIA (Franța, 1978,
R: Claude Zidi) 14.15; 16.30

Vineri 2 iulie
Eforie - AM ÎNTILNIT TIGANI
FERICITI! (Iugoslavia, 1967, R:
Alexandr Petrovics) 10; 16.45;
NOAPTEA SALTIMBANCILOR 12.15;
14.30; HAIR 19

Luni 5 iulie
Theatrum Mundi (la Institutul
Francez - în limba franceză) - ora
19.30: TEATRU DESCOMPUS

Marți 6 iulie
Theatrum Mundi (la Institutul
Francez - în limba franceză) - ora
19.30: TEATRU DESCOMPUS

Sâmbătă 3 iulie
Eforie - BALUL VAMPIRILOR
(SUA, 1987, R: Roman Polanski) 10;
AM ÎNTILNIT TIGANI FERICITI
12.15; 19; O LECTIE DE DRAGOSTE
(Suedia, 1954, R: Ingmar Bergman)
14.30; 16.45

Union - A-SI TRAI VIATA (Franța,
1962, R: Jean-Luc Godard) 10; 16.30;
18.45; CU SUFLETUL LA GURĂ 12;
14.15

Duminică 4 iulie
Eforie - BALUL VAMPIRILOR 10;
12.15; 16.45; O LECTIE DE
DRAGOSTE 14.30; E.T. (SUA, 1982,
R: Steven Spielberg) 19

Union - FRUMUSETEA
DIAVOLULUI (Franța-Italia, 1960,
R: René Clair) 10; 16.30; 18.45; A-SI
TRAI VIATA 12; LADY HAMILTON
(SUA, 1941, R: Alexander Korda)
14.15

PREMIERA SĂPTĂMÂNII

"HUDSON HAWK"

O producție "Tri Star Pictures" - SUA, avându-l ca producător pe Joel Silver ("Ultimul samaritean"), ca regizor pe Michael Lehmann, ca scenarist pe Steven E. de Souza, iar ca interpret principal pe Bruce Willis, alături de Danny Aiello și James Coburn, filmul "HUDSON HAWK" se dovedește a fi un alt produs fericit al unei echipe de cineasta tineri și entuziaști, care au înțeles că cel mai important lucru la un film de public este să placă spectatorilor.

Și nu începe Indoială că acest film place. El este, mai întâi de toate, captivant. Îmbibat de la un cap la altul de umor - de la cel mai fin pînă la cel mai negru - filmul constituie cadrul ideal și firesc performanței actoricești realizate de Bruce Willis. Acest "dur" al ecranului, pentru care comicul pare să fie o a doua natură, este totodată și autorul, împreună cu Robert Kraft, al subiectului și muzicii filmului. Bruce Willis abordează în forță registrul comic, cu intenția sădătă de a-l inova, creind, în final, un nou gen de comedie și film de acțiune la un loc. Într-o formulă inedită, al cărei tempo alert este numărat în măsuri de jazz music. Gagul și suspense-ul se generează, se hrănesc și se potentează reciproc. Parafrazând o bine cunoscută formulă, "nici un cadru fără poantă" pare să fie legea de bază a acestui film "nebun".

Dorindu-se un film în care să se recunoască cu umor toate filmele și clișeele epocii noastre moderne, el se desface în final și fi oglinda unei lumi reale, la fel de nebună, isterică și ahiață după putere, în care oamenii trăiesc cu sufletul la gură, ascultă cînd și cînd puțină muzică și se salvează prin umor.

ROXANA TROFIN

CINEMATOGRafe

FILMELE PERIOADEI

2-8 iulie 1993

ULTIMUL MOHICAN - Patria
(611.86.25) - orele 9-11.30-14.17-
19.30; Favorit (745.31.70) - orele 9-
11.30-14.16.30-19; Gloria (647.46.75) -
orele 10.30-13.15-16-18.45

FORMIDABILUL (2-3 iulie) - Sala
Palatului (615.73.72) - ora 17.30

BĂTALIE DISPERATĂ (5-7 iulie) -
Sala Palatului - ora 17.30

SUSPICIUINE (8 iulie) - Sala
Palatului - ora 17.30

HUDSON HAWK - Scala (611.03.72)
- orele 9-11-13-15-17.15-19.30;
București (615.61.54) - orele 9-11-13-
15-17-19; Excelsior (665.49.45) - orele
10-12-14-16-18

VINĂTORUL DE RECOMPENSE -
Festival (615.63.84) - orele 9-11.30-14-
16.30-19

JUSTITIARUL - Luceafărul
(615.87.67) - orele 9-11-13-15-17.15-
19.30; Flamura (685.77.12) - orele 10-
12-14-16-18

IUBEŞTE ŞI MUŞCĂ - Corso
(615.13.34) - orele 9-11.30-14-16.30-
19; Grivita (617.08.58) - orele 10-
12.30-15-17.30

BODYGUARD - Boulevard
(615.61.10) - orele 9-11.30-14-16.30-19

DELIR (2-4 iulie) - Buzău
(650.43.58) - orele 14-18 Non stop

COMANDO (5-8 iulie) - Buzău -
orele 14-18 Non stop

BĂTALIE DISPERATĂ - Dacia
(650.35.94) - orele 10-12.15-14.30-17-
19.15; Giulești (617.55.46) - orele 10-
12.30-15-17.30

FORMIDABILUL (2-4 iulie) - Dr.
Sării (631.28.13) - orele 13-15-17-19

DELIR (5-8 iulie) - Dr. Sării - orele
13-15-17-19

NECRUȚĂTORUL - Pacea
(771.30.85) - orele 12-14.15-16.30-
18.45

MISIUNE DE PEDEAPSĂ (ALIENS) -
Melodia (611.13.49) - orele 9-11.30-14-
16.30-19; Cultural (683.50.13) - orele
10.30-13-15.30-18

BODYGUARD - Studio (659.53.15) -
orele 10-12.30-15-17.30-19.45

DUPĂ GRATII - Floreasca
(633.29.71) - orele 13-15.15-17.30

INCLESTARE PÂNĂ LA MOARTE (3-
4 iulie) - Viitorul (610.67.40) - orele 13-
15-17

MAGIE NEAGRĂ - Aurora
(635.04.66) - orele 10-12-14-16-18

DESTINUL LUI GANGA - Morița
(614.27.14) - orele 10-13-16-19

SINGUR ACASĂ (4 iulie) - Popular
(635.15.17) - orele 13-15.15-17.30

COMMANDO - Munca (321.50.97) -
orele 14-16-18

VINĂTORII DE FANTOME (2-4 iulie)
- Cosmos (627.54.95) - orele 13-15-17

**CINEMATOGRAFUL TUTUROR
P R E F E R I N T E L O R**

DUMNEAVOASTRĂ - Doina
(613.09.97) - 2-3 iulie PATUL

CONJUGAL - orele 14-16-18; 4-6 iulie

ULTIMUL SAMARITEAN - orele 14-
16-18; 7-8 iulie PREDATOR - orele 14-
16-18; 3-4 iulie MAMA - ora 12.00

GRĂDINI CINEMATOGRAF
SINGUR ACASĂ - Aurora
(635.04.66) - ora 21.00

BUGSY - Capitol (615.63.84) - ora
21.00

GIUVAERUL NILULUI - Doina
(613.09.97) - ora 21.00

Numit de Andrei Pleșu, contestat de Mihai Golu, Andrei Serban încă speră

EDITURA
HUMANITAS

MONICA LOVINESCU

Undre scurte. Jurnal indirect (II)

colecția "Memorii-Jurnale"
O analiză pătrunzătoare a perioadei de după
tezele din iulie 1971 prin care partidul
comunist a încercat să supună definitiv
cultura românească imperativelor sale
ideologice. 304 pagini.

**Povestea ELISABETEI RIZEA
din Nucșoara,**
urmărită de

Mărturia lui CORNEL DRĂGOI

culese și editate de Irina Nicolau și Doru Nițu
cu o prefată de Gabriel Liiceanu
"Nu e o carte, e un strigăt", spunea unul din
editori. După remarcabilă apariție la TV a
Elisabetei Rizea în *Memorialul durerii*,
Humanitas a "comandat" o carte cu și despre
extraordinara tărancă din Nucșoara. Doi
cercetători de la Muzeul Tânărului Român au
plecat în sat și au cules povestea Elisabetei
așa cum folcloristii culeg o baladă sau o
legendă populară. Au completat-o apoi cu o
mărturie neașteptată - aceea a lui Cornel
Drăgoi, consăteanul Elisabetei, el însuși
implicat în misarea de rezistență condusă de
Arsenescu și frații Arnăuțoiu. Despre acest
strigăt, despre această legendă modernă, și
mai ales despre cum poate să înceapă
procesul comunismului cu o carte, vorbește
Gabriel Liiceanu în prefata volumului. 208
pagini.

CENTRUL CULTURAL
FRANCEZ din Cluj

Joi 1 iulie

• ora 16.00, la biblioteca Centrului Cultural Francez (Str. M. Kogălniceanu 12-14); conferință d-lui Paul Garde - *Le problème Yougoslave*

• ora 19.00, la Muzeul de Artă: Quintette à vents Circé (Christine Vignaud, François Sales, Nicolas Stimbres, Marc Duvernois, Serge Desautels) va interpreta piese de Ilbert, Taffanel, Hétu, Mozart și Rossini

MAIA CIOBANU

Mișcarea gîndului uman

E știut că cele mai neașteptate surprize îl rezervă tocmai cei pe care li cunoști (crezi că-i cunoști) cel mai bine.

Traectoria artistică a Ralucae Ianegic – poate cea mai originală personalitate a coregrafiei contemporane românești – am urmărit-o de la primele sale afirmări, ea fiind mereu "altfel" în contextul cunoscut și de obicei previzibil al scenei autohtone a dansului.

Intr-o evoluție evident ascendentă, cu succese artistice recunoscute pe plan național și internațional, coregrafulă se află într-o perioadă de maturitate artistică de clară cristalizare a opțiunilor sale artistice și estetice. Cu un an în urmă, înainte de colaborarea sa cu Karine Saporta la centrele coregrafice din Caen și Rouen, Raluca Ianegic a propus Teatrului Odeon un proiect intitulat "Centrul de expresie artistică". El a putut fi concretizat abia către sfîrșitul anului 1992 și s-a bazat pe o trupă de dans cu rol de "nucleu", alcătuită din Rodica Geantă, Anca Iorga, Doina Georgescu, Ioana Dică, Mugur Ghiondea și Alin Prandea.

"Centrul de creație artistică" – de ce această titulatură?

Răspunsul aveam să-l capăt acum cîteva zile în ceea ce coregrafulă a numit "metafora unui laborator al creației artistice".

Axat pe stabilirea unui raport între și extra-disciplinar între dans și celelalte forme de "mișcare" a gîndirii, "Centrul de expresie artistică" inițiat de Raluca Ianegic are în program atât prezentarea unor creații în stadiul lor de laborator – deschise discuțiilor și eventualelor contribuții direct și imediat construcțive ale participanților –, cît și structurarea unor creații finalizate sub formă de spectacole, filme etc.

Eșențial este caracterul deschis al acestui proiect care afirmă o mare maleabilitate "programatică".

Aparent o simplă premieră – deschiderea "Centrului de expresie artistică" al Teatrului Odeon a reprezentat o experiență insolită și extrem de curajoasă.

Curajoasă această opțiune clară și neechivocă pentru densitatea ideilor, eliberate de orice intruziune ce ar putea amenința climatul esențialmente spiritual instaurat evident în acest laborator al

unei spectacol-idee. Opțiune cu atât mai curajoasă mai ales în contextul evident dezamăgitor din punct de vedere artistic al instalării unui gust molipsit de comercialul mai mult sau mai puțin vulgar și de cultul efectului

spectacular gratuit – ambele invadând insidios și triumfator mai toate zonele artei românești contemporane.

Mărturisesc că mă așteptam – în ciuda profunzimii artistice a Ralucae Ianegic, în ciuda seriozității și a tenacității sale unanim recunoscute – ca atât climațul artei occidentale cît mai ales dificultățile enorme întâmpinate și contextul atât de disprețitor anticultural să sfîrșească prin a împinge spre o evoluție în direcția unui limbaj orientat în primul rînd spre rapidă comunicare cu publicul. Tocmai acum, coregrafulă are curajul nebun de a propune un demers pur intelectual – interferență dansului cu domeniul precum filosofia, fizica, matematica – pornind de la tot ce are mișcarea esențial ca expresie ideatică.

Ceea ce am "văzut" în Teatrul Odeon pornea de la textul unor eseuri semnate de Eliade și Borges. Fragmentele din filmul lui Paul Barbâneagă despre Mircea Eliade, texte din "Cartea de nisip" de J.L. Borges în lectura lui Ion Pavlescu, secvențele coregrafice ale Ralucae Ianegic erau incitante dezbatere ideatică, structurîndu-și devenirea într-un viitor spectacol.

Trei nivele de expresie și înțelegere a destinului uman direct concretizate în cele trei planuri scenice ale coregrafiei marcam în rîndul lor caracterul concis și lapidat al originalei propunerii artistice întreprinse sub cupola Teatrului Odeon.

Ulterior era faptul că dansul înceta să fie o artă marcată de corporalitate în sensul fizic, senzual al cuvintului. Corpul devinea gînd, spiritul se exprima în tensiunea brațelor, a trupului aruncat parcă mai sus de cer, mai jos de pămînt, într-un disperat dispreț al propriului înveliș fizic. Dansatorii erau tineri și frumoși, dar ceea ce vedeam noi era nu un elogiu adus frumuseții, ci o dramă a spiritului uman pentru care trupul e o tragică încătușare.

Sensul sacru al simplei noastre existente, continuitatea conviețuirii umane condamnate la singurătate și neînțelegere, dar mai presus de toate dramatica tensiune a spiritului uman hotărît să ducă gîndul pînă la ultimele sale consecințe – aceasta este

pasionanta mărturie a eseuriilor lui Eliade și Borges, a eseuriilor coregrafice ale Ralucae Ianegic.

Trebue spus că ea nu ar fi putut fi concret posibilă numai prin participarea interpretativ-creativă a unor dansatori profunzi. Aceștia, departe de a-și asuma rolul de simpli executați, au știut să fie atât de pasionant ei însăși încît credeam că ceea ce am văzut le apartine și lor. Rodică Geantă, Anca Iorga, Doina Georgescu, Ioanei Dică, lui Mugur Ghiondea și lui Alin Prandea. Nu întimplător, ei sunt studenți la Academia de teatru (secția coregrafie) și și-au încercat deja forțele în mici coregrafii. Cei sase dansatori au reușit să se constituie într-o echipă unită de forță același gînd artistic și trebuie spus că realizarea tehnică (excepcională, de altfel) era departe de a fi comod concepută.

LETTRE INTERNATIONALE

Înainte de decembrie '89, a avea în mină un exemplar din *Lettre internationale* mi se părea un privilegiu de invidiat. Cîteva, împrumutate și păstrate la mine acasă de prieteni, le păstram cu sărbătoare: lumea devenea extrem de vastă, și mult mai complicată decât o imaginăsem, de cîte ori mă cufundam în lectura lor. Peste trei ani aveam să-l văd la o întîlnire în care se discuta posibilitatea sponsorizării revistelor de cultură și pe directorul Antonin J. Liehm: despre *Lettre internationale* George Soros a spus atunci că este prima revistă care trebuie ajutată să continue să apară. Există 10 ediții internaționale care apar la Paris, Roma, Madrid, Berlin, Belgrad, Praga, Budapesta, Zagreb, Sankt-Petersburg, Sofia, București. Fără îndoială, ediția română constituie o reușită a acestor ani în care succesele culturale (și publicistice) nu au fost prea multe.

Apărînd de patru ori într-un an, *Lettre internationale*, ediția românească, urmărește anotimpurile: am acum în față ediția din iarna/primăvara și vara lui '93. Bogăția și diversitatea lor fac dificilă comentarea într-un spațiu atât de restrîns. Prefer să mă opresc la cîteva citate, cu regretul că nu pot da mai multe. Voi începe cu volumul din iarnă, care are (cred) cele mai multe texte antologice: primul dintre ele mi-a părut a fi totuși (pentru noi) cel al lui Mario Vargas Llosa, povestindu-și (așa cum poate povestii doar el) experiența de candidat (pierzător) al alegerilor prezidențiale din Peru. Cititorii pasionați ai lui Llosa i-au citit de multe ori romanele prin "lentila românească". Iată încă o dovadă: "De cîte ori sint întrebăta de ce am renunțat la destinul meu de scriitor – adică la ceea ce iubesc mai mult pe această lume – pentru o preocupare de nimic și prea adeseori demnă de dispreț, așa cum mi se părea mie odată politică, răspund: «într-o motivare morală». Împrejurările m-au adus în poziția unei figuri politice de frunte, într-un moment când țara mea s-a aflat într-o fază foarte critică. Părea că există posibilitatea ca, primind sprijin din partea majorității alegătorilor peruană, să pun în practică reformele liberale pe care le-am susținut în articolele mele și în dezbatările politice încă de la începutul anilor '70.

Patricia nu vede lucrurile chiar așa. "Angajamentul moral nu a fost factorul determinant", spune ea. "A fost aventura, iluzia unei experiențe pline de emoții și riscuri. Iluzia că putea să dăruiască vieții reale cel mai mare roman al său."

"Chiar dacă aventura a jucat și ea un rol, a fost totuși vorba de altceva. Nu vreau să folosesc vorbe mari, dar aș numi acel ceva angajament moral... Ar fi inexact să spun pur și simplu că imi iubesc țara – mai corect ar fi să afirm că soarta ei îmi stăruie în minte și-mi provoacă o permanentă stare de indispozitie. Mă înțeleg să văd că, mulți ani la rînd, pentru restul lumii, Peru a trezit interes numai din pricina catastrozelor, a ratei record a inflației, a traficului de droguri sau a masacrelor comise de teroriști. Cind se vorbește despre Peru în afara granitelor lui, lumea se referă ca la o infiorătoare caricatură de țară care, din pricina incapacității peruanilor de a se guverna chiar și cu un minim necesar de bun-simt, se va duce treptat de ripă. George Orwell spune în minunatul său eseu *Leul și Inorogul* că Anglia ar fi o familie în care «fălșii membri ai familiei dau tonul». Ce bine se potrivește această descriere cu Peru! Oare printre noi nu există și oameni cumescade care ar fi capabili să facă același lucru, așa cum, de exemplu, au făcut spanii în ultimii zece ani în Spania? Dar asemenea oameni rareori au intrat în politică. În Peru, aproape dintotdeauna politica a încăpătat pe mîini bătălie a acestei montări.

Despre celelalte numere din *Lettre internationale*, în săptămîna viitoare. (G.A.)

IRINA COROIU

Spectacolul Ghetou la Teatrul Național

Din categoria teatrului-document, *Ghetou*, piesa lui Joshua Sobol reconstituie o dureroasă realitate a anilor '40, și nu numai. Reprezentăția Teatrului Național îl amplifică dimensiunea universală.

Firul acțiunii – ce nu face altceva decât să evocă întîmplări petrecute cu adevărat la Wilna – gravitează în jurul responsabilității de a dispune de viața semenilor.

Dramatismul este conținut de confruntarea de proporții dintre poporul arian și poporul lui Israel, acesta din urmă în mod paradoxal și "ales", și "blestemat" să suporte un martiraj cristic într-o damnare ce-l leagă și mai mult de creștinism. Astfel antisemitesmul devine, în mod clar, similar cu antumanismul.

Acest insolit reviem pentru cele sase milioane de ființe ce au pierit nevinovate în plin secol XX în mijlocul Europei este totodată și un avertisment pentru întreaga specie să-și înfrinze predispoziția spre atrocitate, natura umană în genere fiind duală, angelică și satanică.

Polarizind întreaga combustie dialecică a firii omenesti (vezi apariția parodică în chip de Richard III), pe cît de sensibil și intelligent, pe atât de cinic și bestial, cu un orgoliu caricatural supradimensionat, ofiterul neamț Kittel – în interpretarea lui Mircea Rusu – domină prin omniprezentă contradicție, prin admiratie, dar și dispreț față de cei aflați la discreția sa.

Acestui exponent de marcă al doctrinei dementiale a nazismului i se opune o personalitate banală și stearsa în aparență, de fapt puternică și energetică, seful ghetoului, în interpretarea lui Mircea Diaconu. Pentru a asigura co-năționalilor săi nu doar supraviețuirea, ci și o modalitate intelligentă de rezistență peste vremi, el dispune înființarea în ghetou a unui teatru.

Astfel e repusă în drepturi ca actriță Haya, tinără ajunsă la stadiul de animalitate, Maia Morgenstern, electricizantă în momentele de uitare de sine, dar mai ales în emociunile aparținute cu rochia ce evocă fotografii de familie. Fanatismul său îva întuneca rațunea și îi va anula simțul solidarității; atrasă de mirajul roșu, ea fugă deși știe că ceilalți vor muri pentru ea.

Deviația de la umanismul cotidian este sesizabilă și în cazul lui Weiskopf, Alexandru Bindea ilustrând proverbiala aptitudine de întreprinzător denăaturață în afacerism și lipsă de scrupul.

Suful tragediei renăște și datorită eroinei Ilincăi Tomoroveanu, Oama.

Lina Ceresalei Stan este acel ubicuu

clown de mare agilitate fizică și psihică,

capabil de sacrificiu și dragoste, perso-

naj ce ascunde o infinită vitalitate și

generozitate în spatele măștii sale.

Deviația de la umanismul cotidian e

sesizabilă și în cazul lui Weiskopf,

Alexandru Bindea ilustrând proverbiala

aptitudine de întreprinzător denăatura-

tă în afacerism și lipsă de scrupul.

Suful tragediei renăște și datorită

eroinei Ilincăi Tomoroveanu, Oama.

Lina Ceresalei Stan este acel ubicuu

clown de mare agilitate fizică și psihică,

capabil de sacrificiu și dragoste, perso-

naj ce ascunde o infinită vitalitate și

generozitate în spatele măștii sale.

Astfel e repusă în drepturi ca actriță

Haya, tinără ajunsă la stadiul de ani-

malitate, Maia Morgenstern, electri-

cizantă în momentele de uitare de sine,

dar mai ales în emociunile aparținute

cu rochia ce evocă fotografii de famili-

e. Fanatismul său îva întuneca rațunea și

îi va anula simțul solidarității; atrasă de

mirajul roșu, ea fugă deși știe că ceilal-

ți vor muri pentru ea.

MARIAN CHIRIAC

Pledoarie pentru bunăstare

Cu aproape 8,6 milioane de locuitori, Suedia este una dintre cele mai puțin populatate țări ale Europei, chiar dacă dimensiunile sale geografice sunt apreciabile. Bogatele resurse forestiere și minerale, dar mai ales politica de internaționalizare a industriei manu-facturiere, însotită de un puternic sector public, toate acestea au întreținut legenda unui "miracol suedez". Care, chiar dacă acum începe să-și arate și punctele slabe, a făcut ca această țară scandinavă să reprezinte un model economic și social.

Mijlocul anilor '60 a reprezentat un virf al bunăstării. De atunci, aliniindu-se curentului general, Suedia s-a îndreptat gradat către o structură post-industrială, ceea ce a presupus – aici – îndeosebi dezvoltarea sectorului public. Guvernele care s-au succedat au adoptat o politică moderată, permisând accesul investitorilor străini și lăsând legile pieței să funcționeze liber, dar totuși a fost însotit de măsuri compensatorii din partea statului, care a evitat cu orice preț generarea unor eventuale "furturi sociale" (șomaj ridicat, inflație, scădere nivelului de trai). Si totuși, relativ de curind, Guvernul, sindicatele și muncitorii au căzut de acord că politica subvențiilor și a ajutoarelor pentru companiile sau sectoarele aflate în dificultate nu reprezintă o strategie viabilă pe termen lung.

În timp ce industria a jucat rolul dominant în comerțul suedez și pe plan internațional (forță de muncă aflată peste hotără a crescut considerabil), pe plan național economicul a fost dominat de un puternic sector public. Din totalul populației apte de lucru (circa 4,5 milioane), o treime lucra în diferitele insti-

Riksdag (Parlamentul Suediei): 1. aripa de est; 2. aripa de vest; 3. casa parlamentarilor; 4. administrația; 5. cancelaria guvernului.

ANA MARIA NARTI

Anul politic suedez

Sfîrșitul anului parlamentar suedez e învăluit în oboseală, dezamăgiri și agresivitate. În răstimpul sesiuni - din octombrie pînă în iunie - au avut loc multe întâmplări puțin așteptate, multe fapte uimitoare sau dat peste cap obiceiurilor și feluri de a gîndi, atât ale oamenilor politici cât și ale cetățenilor. Totuși, marea schimbare - acea transformare a atitudinilor și modurilor de lucru pe care faptele zilei o cer - nu s-a petrecut. Ne despartim de anul parlamentar 1992-1993 cu sentimentul unei nereușite generale.

Recapitularea evenimentelor cuprinde o mulțime de fapte dramatice. O accelerată evoluție a crizei economice s-a exprimat în primul rînd printr-un deficit bugetar tot mai accentuat; o furtună valutară a întors pe dos toate relațiile economice și financiare din țară și din afara granițelor; creșterea șomajului începe să semene cu o avalanșă - stare cu totul neobișnuită în Suedia. Un șomaj de 3% era acum un an considerat o adevarată catastrofă, astăzi ne apropiem de virful 8% fără a putea prevedea o oprire la acest nivel, ci, dimpotrivă, cu siguranță unei continue măririi a numărului de cetățeni fără angajare stabilă.

Iată cîteva din datele acestui an care, fără exagerare, poate fi descris ca un an negru. La aceste date sumbre se adaugă amintirea unei activități pline de efecte puțin simpatice. Apariția pe arena politică a unui partid cu totul nou - așa-numita "nouă democrație" (nyd) - a început să-și dezvăluie sensul în această sesiune parlamentară. Toată lumea știe că așa-numiții "noi democrați" - bătăi democrație, multe matrapazituri se desfășoară în numele tău! - ei însîși și de bunăvoie se compară cu clownii: simbolul partidului este un chip de clown stilizat. Dar că acești aventurieri ai politiciei și-au demonstrat cu intensitate talentele pentru arta circului în Parlament a fost un fapt mai puțin așteptat și defel apreciat. Partidul și-a schimbat poziția de mai multe

ori și în lucrările diferitelor comisii și în plină adunare, declanșînd situații care amenințau cu crize guvernamentale. Noi compromisuri au fost acceptate pentru ca Guvernul să se mențină la putere, ceea ce este departe de a crea senzația de stabilitate.

lar, fp) și o bună parte a comentatorilor și a opiniei publice a văzut în această împăcare un pas spre acea politică lipsită de părtinire și concentrată asupra marilor probleme ale țării, pe care îl împun dificultățile economice. Dar înțelegerea nu a durat nici măcar un an. Moderati și social-democrați sunt mai departe unii de alții astăzi decât acum cîteva luni, ultima dezbatere din Parlament a arătat limpede că partidele se pregătesc pentru campania elec-

cent în popularitate - fapt care se explică ușor, întrucât nimici nu mai poate spune astăzi care este platforma partidului. Sub întreaga desfășurare de argumente demagogice și efecte tentare, care la început stîrniseră interes pentru noua formă politică, se regăsesc atitudini putin atrăgătoare: vinătoare de succes ieftine și bicuirea frică fată de străini (nouă democrație fiind partidul care prezintă sistematic străinii stabiliți în Suedia ca pe un mare pericol pentru grupurile cu mijloace modeste - pensionari săraci, șomeri, familiile cu multi copii, bolnavi incurabili).

Criza economică a Suediei ține, bineînțele, de cauze mult mai adînci decât cele imediat legate de anul parlamentar. Criza lovește puternic multe țări occidentale. O mare parte a greutăților țin de istoria ultimelor decenii suedeze, o perioadă în care sistemele de asigurări sociale au crescut prea mult, iar posibilitățile unei economii productive au fost mereu reduse prin impozite prea mari, speculații financiare și transformări pripite în politica valutară națională și internațională. Dar tocmai pentru că este vorba despre dificultăți cu rădăcini atît de adînci și atît de întinse ar trebui ca partidele politice să găsească modalități de lucru cu totul noi.

O serie de schimbări au avut loc și în acea parte a politiciei suedeze care li interesează cel mai mult pe români - politica de emigrare. Datorită faptului că Suedia este una din puținele țări occidentale care dau azil - în unele cazuri temporar, în altele de lungă durată - refugiaților de război sosiți din fostă Iugoslavie, posibilitățile emigratiei din alte țări au scăzut practic foarte mult. În același timp s-au adoptat modificări ale așa-numitei legi a străinilor, menite să limiteze posibilitățile de stabilire în țară a persoanelor care se dovedesc ușor tentate de a comite tot felul de delict. Din partea social-democraților - astăzi partid de opozitie, dar cel mai mare partid al țării și un partid cu tot mai multe simpatii printre alegători - a fost prezentată o nouă propunere, care limitează și ea drastic emigratia, inclusiv emigratia prin refîngere a familiilor.

Războiul din Balcani duce inevitabil la ridicarea de noi ziduri între Est și Vest.

Familia Regală

O ieșire din starea de echilibru instabil a Parlamentului și Guvernului se schitase de fapt la începutul anului politic. În urma furtunii valutare, partidele traditionale care domină viața politică, social-democrații aflați în Opoziție și moderati (conservatorii) instalati în fruntea noului regim după alegerile din 1991, izbutiseră să cadă de acord asupra măsurilor necesare pentru stăvilierea crizei economice și pentru finanțarea șomajului. Înțelegerea a fost privită atunci ca un fel de miracol - adversitatea celor două partide fiind cristalizată de decenii. Mediatorul înțelegerei fusese Bengt Westerberg, președintele partidului liberal (aici numit partidul popu-

torală din 1994) mzind în primul rînd pe o revenire la poziții tradiționale. Astăzi se petrece în ciuda faptului că toate anchetele de opinie arată că cetățenii ar prefera un guvern de coalitie fără culoare politică dominantă.

Poate că singurele rezultate pozitive ale perioadei încheiate sunt anumite, încă slabe, semne de îmbunătățire a situației în industrie și afaceri comerciale orientate spre export, îmbunătățirea datorată în primul rînd valorii fluctuante a coroanei suedeze. Si slăbirea pozițiilor partidului nou, nouă democrație, trebuie considerată ca un cîștiug. Anchetele demonstrează împede că noii democrați pierd procent după pro-

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Andrei Cornea (redactor-șef adjunct), Dan Perjovschi (director artistic), Tia Șerbănescu, Horatiu Pepinc (publiciști comentatori), Raluca Stroe Brumaru (actualitate politică), Oana Armeanu (actualitate culturală), William Totok (corespondent la Berlin), Ion Miron Damian (corespondent la Paris), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Gina Marin (fotoreporter), Maria Filip (curier), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihaela Chiua, Flori Sava (difuzare)

Responsabil de număr: Oana Armeanu

Consilier în probleme economice: Ilie Șerbănescu

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax. 614.15.25.

ISSN-1220-5761

tipărit la
"PROGRESUL
ROMÂNESC SA"
Calea Plevnei 11-4
Tehnoredactare
computerizată
Adrian Baltag
Revista "22"